

ကညီတင်ဆိုင်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ်ပှၢ်ဘျးစဲကရၢ

တၢ်ပဲၤထံၣ်နီၤဖးဘၣ်ဃး ယပၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်စုလီၤယုၣ်ကရၢ
(JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်
ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

E-mail : kpsn14@gmail.com

Facebook : karen peace support network

တၢ်ဂ့ၢ်အလၢအပျဲၤ

လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၁၄ နံၣ်

တၢ်ကွဲးကၢဖျိၣ်

ဖဲအပူၤကွၢ်တၢ်သံးဒီးဘၣ်န့ၣ် ယပၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်စုလီၤယုၣ်ကရၢ (JICA) ထုးထီၣ်ရၢလီၤဝဲတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢအဘၣ် ဃးဒီးစဲးဖိကဟၣ်တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး. လၢတၢ်ကမၤစၢၤဝဲပၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီး ပှၤလီၤ အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ် လၢကကွၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤကဒါကွၢ်အလီၤအကျဲ ဖဲကညီဒီးတလၢကီၢ်စၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၣ်သနၣ်ကွၢ် ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပျၢ်ဘျးစဲကရၢ (KPSN), လၢအမ့ၢ်ကရၢမၤသကိးတၢ်ပျၢ်ဘျး စဲတဖုလၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢအဂၤ (၃၀) ဖုယၣ်ယၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ လၢအဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ် သ့ၣ်တဖၣ် ဟ့ၣ်ပလီၤဝဲဒၣ် (JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ ဘၣ်ယးဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ် အတၢ်တိၢ်ကျဲၤအမ့ၢ် ကျဲမုၢ်ကျဲဘိဒီးစဲးဖိကဟၣ်တၢ်မၤလီၤဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး တၢ်လီၤလၢအတူၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ် ငုးအယၤအလီၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤလၢအဆိတလၢဒီး တမ့ၢ်တၢ်ဂၢ်တၢ်ကျၢၤဒီးဘၣ်, ဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢအမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သ ဘၣ်သဘၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

(KPSN) အပူၤကွၢ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်အမ့ၢ် (KCBPSN) အံၤ မ့ၢ်ဝဲကညီကမ့ၢ်ပျၢ်ဘျးစဲကရၢအိၣ်ကတၢ်တဖု လၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤ (ကရၢဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်အမံၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်အိၣ်လၢလံၢ်ဘျးစဲ (၁) အပူၤ) န့ၣ်လီၤ. ကရၢဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆီၣ်ထွဲတၢ်လံၢ်ကမ့ၢ်ဒီးပှၤတဝဲသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်ဆီၣ်တၢ်မၤနၢၤအိၣ်လၢ တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ လၢဆံဖျိၣ်န့ၣ် (အနံၣ်လၢအဆံ) ကျဲးစးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤဒီးသ့ၣ်ထီၣ်လီၤကဝီၤပှၤတ ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အကံၢ်အစိ, သ့ၣ်ထီၣ်ကရၢလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်ဖျိဖျိဖျါဖျါ ဒီးသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါတုၤလီၤတီၤလီၤ,ဒီး ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၢ လၢကီၢ်ပယီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၢ်အယီ, (KPSN) ဒီးကရၢဟံၣ်ဖျိၣ်မၤသကိး တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပှၤအရူၤဒိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. ဒီးလၢခံကတၢ်န့ၣ်, တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ် ကျဲၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒိဘၣ်သလၣ်လီၤလီၤဆူ လီၤကဝီၤပှၤတဝဲကရၢလၢအမၤသကိးတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(JICA) တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအံၤ ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်လၢ “တၢ်ကတၢ်ကတီၤသးလၢတၢ်လီၤယုၣ်သ့ၣ်ညါ လီၤကဝီၤတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဟံၣ်ဖျိၣ် လၢကလုၢ်န့ၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် – တၢ် ဟံၣ်ဖျါလၢခံကတၢ် (လၢအိးကထိဘၣ်, ၂၀၁၃)” န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ဖျါအံၤအတၢ်ပညိၣ်မုၢ်ဒ်သိး ကဟံးစုန့ၣ်ကျဲၤဝဲဒၣ် ကီၢ်ယပၣ်အတၢ်ဘျၢလီၤကျိၣ်စ့ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတကယ ဒီးတကတီၢ်ယီၤစ့ၢ်ကိး လၢတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်ဒီး

¹ An abbreviated document was released in February 2014 entitled, “Project for the Integrated Regional Development Plan to Support Ethnic Minorities in the South-East Myanmar in the Republic of the Union of Myanmar Inception Report”. JICA’s website does not contain any direct links or documents related to the Project. This link does mention development in southeast Burma/Myanmar: http://www.jica.go.jp/english/about/president/speech/130809_01.html

မလဲလီထီၣ်ကွဲၤကျဲၤမုၢ်ကျဲၤဘိအတၢ်အတၢ်ဘျးစဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်စဲးဖိကဟၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ, ခုၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ဘျီထီၣ်, ဒီးစဲးဖိကဟၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးဒ်အမ့ၢ်ရီၤဘၣ် (ကီၣ်) တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ထဲလီၤခၢၣ်သးပဒိၣ်ဒီး ကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်လၢတၢ်ယုထၢအိၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤပၢ်လီၤတၢ်ဂုၤ ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်, (JICA) အတၢ်မၤကျဲၤအံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၢ ဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ် လီၤခၢၣ်သးပဒိၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျံၤကျဲၤသန့အစိကမိၤ လၢအအိၣ်တၢ်ပၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်ပၢ်သးလၢ ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီးကီၢ်ပုၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကကွၢ်ကဒါကွၢ်ဆူၤအ တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၤအကျဲၤ ဒ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်သးအိၣ်ဒ်ဝဲအသိး ဖဲတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဝဲအခါ, ဒီးတ ယၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒ်လၢ စဲးဖိကဟၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၢ်ကျဲၤလၢအတက့ၢ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲ လၢတၢ်ကမၤအိၤလၢဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒ်သိးအကလဲၤသယဲၤအသး တပူၤယီၤဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်အတၢ်မၤကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်သန့က့ၢ်, (KPSN) အတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးကွၢ်တၢ်သ ဘၣ်သဘုၣ် ကတိၤဂ့ၢ်လိာ်ဝဲဒ်လၢ တၢ်ဆိကမိၣ်တယၢ်ကွၢ်တၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကမၢ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖးပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသးပဒိၣ်အတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ကလီၤလီၤကဝီၤန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢၤ ဒီးတၢ် တပၢ်ကဲဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ခွဲးယၢ်အံၤ မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ် (၂) မံၤလၢ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘၣ်သဘုၣ် လၢကလုာ်ဖျါ ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤ လၢအနံၣ် (၆၀)ဘျီအတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ (ကွၢ်လၢလံာ်ဘျးစဲ (၂) အပူၤ). တၢ်ဂ့ၢ်အံၤပကြးန့ၢ်ပၢ်အိၤအတက့ၢ်လဲၤလဲၤလၢ ပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဝဲကလုာ်ဖျါဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ယုထီၣ် လၢ နီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးခွဲးယၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်တၢ်မၤကျဲၤခဲအံၤ တတုၤဒီးလၢတၢ်မၤစ့ၤလီၤလီၤခၢၣ်သး တၢ်ဘျးသဲးခိၣ်သ့ၣ်စိကမိၤတၢ်ဖိၣ်ပျံၤသန့ ဒ်သိးလီၤကဝီၤကလုာ်ဖျါကမ့ၢ်တဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကသု ပၢ်ဖျါထီၣ်အကလုာ်ဆူၤပဒိၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကျဲၤသန့ပူၤကသုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်ယိၣ်လၢ (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပ သီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအံၤ တမ့ၢ်လၢကပၢ်ပနီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အတၢ်အိၣ်သး မ့တမ့ၢ် ကဆုၤန့ၣ်ဝဲဒ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပ သီထီၣ် လၢအပညိၣ်တၢ်လီၤလီၤလၢကမ့ၢ်အဂီၢ် (people-centered development) ဒ်တၢ်ယုထၢကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အ သိးဘၣ်^၂.

တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်သပျံၤကတၢ် လၢတၢ်ကွၢ်ကပၢ်ကွၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘၣ်သ ဘုၣ်လၢလီၤကဝီၤပူၤ, ဒီးတၢ်ဘျးလီၤကျိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ စဲးဖိကဟၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တအိၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးလီၤကဝီၤပုၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် ဆိကမိၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ် ယိၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် လၢတအိၣ်ဒီးအခိၣ်တယၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ထွဲဒီး တၢ် ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်ခိၣ်ထံးလၢပုၤအါဂၤအအိၣ် - လၢအပၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖး - တမ့ၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအ ယုာ်ကဘၣ်. တၢ်အစၢၤလၢအဖျါထီၣ်ကမ့ၢ်ဝဲ တၢ်သဘၣ်သဘုၣ်ကမၤအသးအါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပ

² See JICA president's speech: http://www.jica.go.jp/english/about/president/speech/130924_01.html

၂။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢၣ်ပုၤဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပဲၣ်ထံနီၤဖး: JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

သီထီတံတံရံတံကွဲ၊ မှ်ဟ့တံဆူတံထီတံလီၢ်ခါၣ်သးပဒိၣ်တံဖိၣ်ပျံၤအတံသ့တံထီတံဆီလီၤသးအကွံၢ်အဂီၤလၢခဲအံၤဒီး
ဂ့ၢ်လိာ်ကလုာ်ဒုၣ်အတံပၣ်ယုာ်မၤသကိးတံတခီ၊ တံအံၤတဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတံမုာ်တံခုၣ်လၢအယုာ်ကၢဘၣ်အမဲာ်ညါ
ကမၤဆူတံထီတံသဘံၣ်သဘုၣ် လၢအကဲထီတံတံလံအသးသ့တံတဖၣ်တခီန့ၣ်လီၤ။

တံဂုၤထီတံပသီထီတံတံရံတံကွဲတံမၤအတံကွီၣ်၊ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီ - မုာ်ကျိၤဝဲကွာ်တံဂုၤထီတံပသီထီတံ
လၢမုာ်ထီတံကလံထံးအံၤ မုာ်တံတံကွဲအတံရံတံကွဲအဆိကတံတံတဘျီန့ၣ်လီၤ။ ပတုာ်လိာ်ယပၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိက
မုာ် ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုာ်ကရၢလၢအဂၤသ့တံတဖၣ်အတံဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပပုၤကမုာ် ဒီးပုၤတဝါသ့တံတဖၣ်၊ ပုၤသ့တံတဖၣ်လၢ
အဘၣ်ကွံၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တံလံတံဆိၣ်တံမၤနၢၤ အဝဲသ့တံအဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတံအိၣ်ယၢသ့တံတဖၣ် ဘၣ်တံဟံးန့ၣ်
ဆူအီၤလၢအစိတဖၣ်အစိလံန့ၣ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ၢ်၊ ပအိၣ်ဒီးတံသးဒုဒီးလၢ (JICA) တံဂုၤထီတံပသီထီတံ
တံတံကွဲအဖိခိၣ်၊ အတံဖဲးတံမၤကျိၤကျဲ၊ တံထံၣ်ဒီးတံဟ့တံကုၣ်ဟ့တံဖး၊ ဒီးခါဆူညါတံပိာ်ထွဲထီတံအခံ
သ့တံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ကညီဒီးကလုာ်ဒုၣ်အဂၤလၢအမုာ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမုာ်တဖၣ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတံပုၤလၢအဘၣ်တံဆိၣ်
တံမၤနၢၤအီၤညါ လၢအအိၣ်လၢတံသဘံၣ်သဘုၣ်ဟီၣ်ကဝီၤအနံၣ်လၢအဆံတဖၣ်အတံပုၤ ဘၣ်ဆၣ် (JICA) တံမၤ
တံကုၣ်လိာ်တံပိာ်သကိးလၢအကါဒိၣ် မ့တမ့ၢ် ကမုာ်တံထံၣ်လိာ်အိၣ်သကိးနီတဘျီဘၣ်။

ပတံသးဒုဒီးဘၣ်ထွဲဒီးတံမၤရဲၣ်ကွဲ တုၤမုာ်မဆါတနံၤအံၤမုာ်အိၣ်ဒုၣ်လဲၣ်၊ (KPSN) သးအိၣ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတံ
ဒီး (JICA) မုာ်လၢကီၢ်ယပၣ်အိၣ်ဒီးတံဟံးသးဘျါလၢ တံကဒုးလိၣ်ထီတံဖးထီတံတံကွဲလၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီတံက
လံထံးအယီၤန့ၣ်လီၤ။ ပအိၣ်ဒီးတံဟံးသးလၢအဂုၤ လၢပကမၤသကိးတံဒီး (JICA)၊ နီပတံဟ့တံကုၣ်ဆူန့ၣ် (၈)
ထံၣ်လၢ အဘၣ်တံဟံးဖျါထီတံအီၤဒ်လၢလံာ်အသိးန့ၣ်လီၤ။

ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတံဘျါခိၣ်သ့ၣ်အသိး၊ တံအဆိကတံလၢပကဘၣ်မၤဆူတံထီတံအတယၢန့ၣ်မုာ်ဝဲ တံကတံဂ့ၢ်လိာ်တံ
လၢ တံကပတုာ်ကွံၢ်တံဂုၤထီတံပသီထီတံတံကွဲလၢအတံကွီၣ်ဒိၣ်သ့တံတဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီတံကလံထံးတုၤ
တံမၤန့ၢ်တံမုာ်တံခုၣ်အတံအါၣ်လီၤ၊ ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ခွဲးယာ်တဖၣ်တံအုၣ်ကီၤအီၤန့ၢ်၊ ဒီးတံမၤစၢၤလီၤလီၤခါၣ်သး
ပဒိၣ်အတံဖိၣ်ပျံၤသန့ ဒီးမၤန့ၢ်က့ၢ်ဖဲာ်ဒုၣ်ကီၢ်စၢၤဖျိၣ်အဆၢကတံန့ၣ်လီၤ။

ဖဲန့ၣ်မး လီၢ်ကဝီၤကမုာ်သ့တံတဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တံဘျါတံဖျိၣ်လၢအထဲသိးတုၤသိး လၢတံဂုၤထီတံပသီထီတံတံ
တံကွဲဖးဒိၣ်သ့တံတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ^၃။ ပဲာ်စံးဂဲၤကတံစ့ၢ်ကိးလၢ တံကပတုာ်ဆိကရၢဟ့တံစ့ၢ်ဆိၣ်ခံတံမၤကွံၢ်
ဆိတံတံကွဲတံမၤကျိၤကျဲ လၢအဟဲအိၣ်ထီတံ (donor-driven pilot project process) တုၤလၢတံပၣ်ယုာ်မၤသ
ကိးတံဒီးတံကုၣ်လိာ်တံပိာ်သကိးတံဒီးပိာ်မုာ်ပိာ်မၤ၊ ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲ၊ ကီၢ်ပုၤပုၤလီၤအိၣ်ကမ့တဖၣ်ဝံအလီၢ်ခံ
ဂုၤဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ။ (ကွံၢ်တံဟံးဖျါထီတံထံၣ်ဒီးတံဟ့တံကုၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၈) တက့ၢ်^၄။

³ KPSN uses the term **Large-scale development projects** to refer to top-down, multi-sectoral projects involving extensive social and environmental impacts and often costing millions of dollars or more; examples include the integrated plan proposed by JICA, as well as the proposed Dawei mega-port project.

⁴ When referring to consultation we refer JICA to the Shift Project’s “Conducting Meaningful Stakeholder Consultation in Myanmar”

တၢ်ဟ့ၣ်က့ၣ်လၢတၢ်ကွဲးဖျၢၣ်အီၤတဖၣ်

- ၁. (JICA) အတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လၢမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအံၤ ကဘၣ်သ့ၣ်ညါဆိတၢ်ပၣ်ထံးနီၤဖးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤလၢ အဖုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် လၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤတုၤလီၤတီၤလီၤ, ကျၢၢ်ဘၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလၢပျဲၤပျဲၤ, ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ပၣ်ထံးနီၤဖးလၢအသဘူၤန့ၣ်လီၤ.
- ၂. (JICA) ကဘၣ်အုၣ်ကီၤဖဲဒၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢ တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်က့ၢ် လၢတၢ်ကမၤဖျါထီၣ်အမိၢ် လံၤမိၢ်ပျၢ်ဖဲမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် ကဟံၣ်ကဲဒီးပိၣ်ထွဲဖဲဒၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်တၢ်တိၤစၢမၤပုၤကူၤပုၤကညီအတၢ် အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ဘျၢတဖၣ် (international humanitarian development principles) န့ၣ်လီၤ.
- ၃. (JICA) ကဘၣ်အုၣ်ကီၤဖဲဒၣ်လၢ တၢ်မၤကျဲၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်သမံၤသမိးက့ၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် (Strategic Environmental Assessment) လၢအိၣ်ဒီးအိၣ်ပညီလၢလၢပျဲၤပျဲၤအံၤတၢ်ကဘၣ်မၤအီၤဒီး တၢ်ကဘၣ်ပၣ်ယုၣ် စ့ၢ်ကိးတၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်က့ၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤကျဲၣ်သန့, တၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤရဲၣ်က့ၢ်, ဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ၄. (JICA) ကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်အတၢ်က့ၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်မၤကျိၤကျဲၣ် နိသိးအကဖိးမံလိာ်သးဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ် ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်မၤန့ၢ်ပုၤအါဂၤတၢ်ဘၣ်သး (ကွၢ်လၢလံာ်ဘျးဖဲ (၃) ခီဖျိတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်ကိးပတီၢ်ဖဲ: ဖဲတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲၣ်လီၤ, တၢ်ဖုးအိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်ဖုးလိၣ် ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်တိၤကျဲၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ၅. (JICA) ကြးမၤသကိးတၢ်ဒီး (KPSN) လၢတၢ်ဖုးအိၣ်ထီၣ်ခၢၣ်စးကရၢၢ် လၢတၢ်ကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဖဲဒၣ်တၢ်က့ၣ် လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိး, တၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤရဲၣ်က့ၢ်, ဒီးတၢ်ဖုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်တိၤကျဲၣ်အတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပတီၢ်ကိးပတီၢ်ဖဲန့ၣ်လီၤ.
- ၆. (JICA) ကဘၣ်ဖုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤကျဲၣ်သန့ လၢအဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအလၢအပျဲၤဘၣ်ထွဲဒီး (JICA) အတၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါ, တၢ်အၢၣ်လီၤ, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်က့ၣ်ဆုၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၄။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ပျၢ်ဘျးဖဲကရၢ
တၢ်ပၣ်ထံးနီၤဖး: JICA တၢ်မၤရဲၣ်က့ၢ် လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

- ရ. (JICA) ကဘဉ်အုဉ်ကီလီတံာ်လီဆဲးလၢ တံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံာ်တီဉ်ကျဲတံာ်မံလံာ်လၢအဘဉ်ထွဲလီဉ် သးဒီးအတံာ်ရဲဉ်တံာ်ကျဲအံၤ ကဘဉ်သုဉ်ထီဉ်တံာ်ဟံဉ်ဖျိဉ်မသကိးတံာ်ဒီးဂံၢ်ခိဉ်ထံးကမျါကရၢလၢအိဉ်ဒီးအခိပ ညီလၢလၢပဲၤပဲၤ လၢတံာ်မဆူဉ်ထီဉ်က့ပုလီၢ်ကဝီဖိသ့ဉ်တဖဉ်အကံာ်အစီ ဒီးတံာ်အုဉ်ကီက့တံာ်ဖံးတံာ်မလၢ အယုဉ်ကၢကသ့အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.
- ဂ. (JICA) ကြးပဉ်ယုဉ်မသကိးတံာ်ဒီးကညီဂံၢ်ခိဉ်ထံးကမျါကရၢတဖဉ်, လၢအပဉ်ယုဉ်စ့ၢ်ကီဒီး (KPSN), ပိဉ်မုဉ်ပိဉ်မၤ, ပုဘဉ်ကီဘဉ်ခဲဒီးကီၢ်ပုပုလီၢ်အိဉ်ကမ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ် လၢတံာ်ကယုထံဉ်န့ဉ်တံာ်ဖံးတံာ်မတံာ်ယု ထၢအကျဲ လၢတံာ်မကွၢ်ဆိတံာ်တီဉ်ကျဲသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

လၢတံာ်ဟ့ဉ်ကုဉ်ဆုန့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အံၤအဖီခိဉ်, (KPSN) နၢ်သပုၢ်ကတံာ်လၢ ကသ့ဒိဉ်စိယပဉ်တံာ်ဖံးတံာ်မအတံာ် ရဲဉ်တံာ်ကျဲလၢကညီကီၢ်စၢ်လၢကီၢ်ပယီၤပုန့ဉ်လီၤ. ပဟီဉ်ခိဉ်တဘုဉ်အံၤ မၤလိန့ဉ်ဘဉ်တံာ်အါမံၤ လၢဆံဖျိဉ်န့ဉ် (အ နံဉ်လၢအဆံ) အတီၢ်ပု ဘဉ်ထွဲဒီးမုၢ်ကျဲလဲၤကွၢ်တံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်လၢအဒုးအိဉ်ထီဉ် တံာ်ဟးဂုဉ်ဟးဂီၤတဖဉ်န့ဉ် လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ ဖျါဒ်သိးဒီးစဲးဖိကဟဉ်တံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အံၤ ဟဲန့ဉ်လီၤလၢပတံာ်လီၢ်တံာ်ကျဲအပူၤ, ဒီးမုၢ်စ့ၢ် ကီဒီးတံာ်အဆိကတံာ်တဘျီန့ဉ်လီၤ. ၆ (၂၀၁၄) နံဉ်န့ဉ်, ဒ်တံာ်လဲၤခိဖျိလၢပမၤလိန့ဉ်တံာ်, တံာ်သ့ဉ်ညါပာ်ဒီးတံာ်မလုာ် လၢအသီသ့ဉ်တဖဉ်အဖီခိဉ်, ကရၢလၢအကဲခါဉ်စးလၢပုယပဉ်ထံဖိကီၢ်ဖိသ့ဉ်တဖဉ်အဂီၢ် လၢတံာ်ကဆဲးမတံာ်မ ကျဲကျဲ လၢအတချုးစိးဒီးတံာ်န့ဉ်န့ဉ်အီၤတသ့ဘဉ်အံၤ တမ့ၢ်တံာ်လၢအဖိးဒီးသဲးစးတံာ်ဘျုဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်, (JICA) မ့ၢ်ဆိတလဲအတံာ်လဲၤကျဲ ဒီးဟ့ဉ်လီၤသးမတံာ်လၢကမျါအဂီၢ်နီၢ်နီၢ် လၢတံာ်ဂုထီဉ်ပသီထီဉ်လၢအယုဉ်ကၢ အဂီၢ်တခီ, (KPSN) သးအိဉ်မသကိးတံာ်ဒီးကရၢအံၤန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၢ်တဖၣ်

တၢ်ကတိၤဆၢန့ၣ်.....	၇
ကညီဖိတၢ်ထံၣ်စိဒီးတၢ်ဟံၣ်ခိၣ်မၤဆိတၢ် လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်.....	၉
တၢ်ကွဲးဖျါလၢ (JICA) တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ.....	၁၁
ကညီကလုၢ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်.....	၁၄
တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆၢန့ၣ်.....	၂၈
တၢ်ကတိၤကျိၢ်တံၢ်.....	၃၄

တၢ်ကတိၤဆၢန့ၢ်

(KPSN) မ့ၢ်ကရၢမၤသကိးတၢ်ပှၢ်ဘျးစဲတဖု လၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢၢ်ကရၢအဂၤအဖု (၃၀) ယၣ်ယၣ်လၢ အဟ့ၣ်လီၤအသးဒီးမၤတၢ်လၢ -

- ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်ထွဲတၢ်မၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အကျိၤအကျဲဒီး ပှၢ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယၢ် လၢကညီၣ်ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖုအကျါ
- သ့ၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပှၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖုအကံၢ်အစီ လၢတၢ်ကတိၤခဲးန့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဂီၢ်
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢပှၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖု လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမုၤလၢအယုၣ်ကၢ ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မုၢ်အကံၢ်အစီ,
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢကီၢ်ပှၢ်ပှၢ်လီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ် ဒီးပှၢ်ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖုလၢအဟဲက့ၢ်အိၣ်ဆိးကဒါက့ၢ်လၢအတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖု
- မၤတၢ်လီၤကွၢ်စုၣ်ကယၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်မၤကျဲ, ဒီး
- ရဲၣ်ကျဲတၢ်လိာ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိး ဒီးတၢ်ကတိၤခဲးန့ၢ်တၢ်လၢတမုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၢ ဒီးအတီၢ်အလီၤလၢကီၢ်ပယီၤပုၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲပကွၢ်ကဒါက့ၢ် (JICA) တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲပံၤအလီၢ်ခံ, ပအဲၣ်ဒီးပှၢ်ဖျါထီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ္ဗၢၢ်အတၢ်ထံၣ် လၢအခီဆၢကဒါက့ၢ် (JICA) အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆၢန့ၢ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်သ့ၣ်တဖု -

“ (က) လၢတၢ်ကပၣ်ဖျါဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၢ်ပတီၢ်ကဝီၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံးထံးလၢအပၣ်ယုၣ်ဒီးကညီၣ်ဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ် လၢတၢ်ကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲအဂီၢ်, ဒီးပှၢ်ဖျါလီၤတၢ်က့ၢ်တၢ်မၤအတက့ၢ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်တိာ်ကျဲမိၢ်ပှၢ် လၢဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ပှၢ်ဖျါအတၢ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖုန့ၣ်လီၤ ” (JICA အလံာ်တၢ်ပှၢ်ဖျါဖဲလံာ်ကဘျးပၤ ၁-၃)

တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ် လၢကဟံၣ်ဖျါဂ့ၤထီၣ်က့ၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်မၤကျဲလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ် ထီၣ်ကလံၤထံး ဒီးဟံၣ်ဖျါလီၤတၢ်က့ၤတၢ်မၤအတၢ်က့ၢ်လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ, လၢအဘၣ်တၢ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤအိၣ်လၢကျိၣ်စ့ဒီးစဲးဖိကဟံၣ်ပိညါတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒိဘၣ်သလၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢပ ပှၤတဝါပုၤခဲအံၤဒီးခါဆူညါသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. (KPSN) ဒီးကရူၢ်ကရၢမၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပှၤအဖုအကရၢလၢအ ရူဒိၣ်ဝဲလၢခါဆူညါကညီကီၢ်စဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတူၢ်လိာ်မုၢ်ထံၣ်ဂ့ၤကီၢ်ဂၤကရၢအတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ဆိၣ် ထွဲမၤစၢၤ, ဘၣ်ဆၣ် ပနၣ်လၢပတၢ်ထံၣ်စိခါဆူညါလၢပပှၤတဝါအဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်လၢအရူဒိၣ်မးလီၤ. (KPSN) ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤပှၤဂ့ၢ်ဝီဒီးမ့ၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအယုၣ်ကၢလၢကညီကီၢ်စဲၣ်, ဘၣ်ဆၣ် ပဟံၣ်ဒိၣ်မၤဆိတၢ်ဘျူးတၢ် ဖျိၣ်တီတီလီၤလီၤလၢကမ့ၢ်အဂီၢ် ဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤက့ၤပပှၤတဝါလၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤကျိၣ်ကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီတဝါလုၢ်လၢထုသန့တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်အိၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဆိးတပူၤယီၤဒီးခိၣ်ယၢၤန့ၣ်လၢအတၢ်အိၣ် ဒီးတၢ်တမၤဘၣ်ဟးဂီၢ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ဆၢထၢၣ်ကျဲမုဆူဒီးထီၣ်ဒါတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢအမၤဟးဂီၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ပကျဲးစးမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအကျိၣ်အကျဲတပူၤယီၤ ယုၣ်ဒီးပှၤကညီတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပ သီထီၣ် ဒီးတၢ်ဒိသက့ၤခိၣ်ယၢၤန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးတ ခါဒီးတခါန့ၣ်လီၤ.

ပအဲၣ်ဒီးလၢပတၢ်ဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကက့ၤဒိဘၣ်သလၣ်ကဒါက့ၤကညီတဝါအတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒ်သိးက ကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဝဲတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါက့ၤပှၤမၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢ (JICA) တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပအဲၣ်ဒီးရၢလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူ ကညီကမ့ၢ်တဖၣ်အကျိၣ် လၢအကပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပ သီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢခါဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမ့ၢ်အတီ, ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီဒီးမ့ၢ် ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်, လၢအတမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်ကူလဲၢ်မကၤပနံၣ်စဲးဖိ ကဟံၣ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ် ဒ် (JICA) အတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ်အသိးဘၣ်.

တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၣ်လၢလံာ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤအပူၤ ဘၣ်တၢ်ထၢဖျိၣ်ကွဲးဖျိၣ်အိၣ်လၢ (KPSN) က ရၢမၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်အါန့ၢ်ဒ် (၅) လၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်လၢအအိၣ်ဖျါလၢလံာ်ဟံၣ် ဖျါတဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအိၣ်ဆူ (KPSN) ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် တချူးလၢတၢ်ကွဲးပကြိၣ်ဒီး ဘၣ်အကတီၢ်ဒီး တၢ်ကွဲးပကြိၣ်ဝဲအဖၢမုၢ်ကတီၢ် ဒ်သိးကဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်အါထီၣ်က့ၤတၢ် ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်အဲၣ်ဒီးဖၢန့ၣ်အါထီၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢ တၢ်န့ၣ်အယီၤ လံာ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤဒိဘၣ်သလၣ်ကဒါက့ၤ (KPSN) ကရၢဖိဒီးပှၤတဝါလၢအဝဲသ့ၣ်ကဲခါၣ်စးသ့ၣ်တ ဖၣ်အတၢ်ထံၣ် ဒီးတၢ်ဘၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

၈ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပှၤဘျူးစဲကရၢ တၢ်ပဲာ်ထံၣ်နီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

J

ကညီဖိတ်ထံၣ်စိဒီးတၢ် ဟ်ဒိၣ်မၤဆိတ်လၢတၢ် ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

အါန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၤအမဲၣ်ညါ, တၢ်အဂုၤအဂၤတမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိၣ် လၢကညီဖိတ်လၢအအိၣ်ဆိးလၢကညီ ကီၢ်စဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် ကဟးဂီၤဖဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်မ့ၢ်တ အိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခိၣ်ပညီမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အမ့ၢ်အတီၢ်မ့ၢ် (KPSN) အတၢ်ဟ်ဒိၣ်မၤဆိတ်အခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ထံၣ်လၢလံာ်တဘျီအံၤအပူၤဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ပညိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢ တၢ်မ့ၢ်ဖဲဒိဘၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်န့ၣ် တၢ်အံၤက ဘၣ်ဒိက့ၤတၢ်မုၢ်လၢလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ် လိၣ်ဘၣ်ကရူၢ်ကရုၤခဲလၢအ တၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤမီၤ လၢတၢ်ဘျါလီၤကွၢ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, ဒီးအလီၢ်တအိၣ်လၢပကဘၣ်ကွၢ်ကဟ်တၢ် သဘံၣ်သဘုၣ် ဒီးဟ်မၤပသးလၢပမၤသ့ ဖဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အတက့ၢ်ကပိာ်ကပၤန့ၣ်ဘၣ်.

တၢ်လၢပဟ်ဒိၣ်မၤဆိတ်အခိၣ်သ့ၣ်ခံမံၤတမ့ၢ်မ့ၢ်ဝဲ ပုၤတတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤခိဖျိ တၢ်ဒုးသ့ထီၣ် ဘၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်မၤကျဲၤလၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးတခါဒီးတခါ မ့ၢ်လၢတၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်စိ ဟ့ၣ်ကမိၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အိၣ်တန့ၢ်ဘၣ် ဖဲတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကၤအံၤတပၣ်ယုၣ်ဘၣ်အခါ, ဒီးတကတီၢ်မီၤစ့ၢ်ကိး တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အသးတသ့ မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်အုၣ်ကီၤန့ၢ်တၢ်လၢပုၤတတၢ်အတၢ်အိၣ် မုၢ်ခါဆူညါအဂီၢ်တသ့ ဖဲပုၤတတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်နီၢ်နီၢ်တအိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဂဲၤလိာ်မၤဝဲဒီးသ့ တၢ်ခွဲးဂုၤယာ်ဘၣ်ခဲလၢ လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤတတၢ်မၤသကိးတၢ် ဒီးဒုးသ့ထီၣ်ဘၣ်ထီၣ်ပုၤတတၢ် ခိဖျိတၢ်မၤဝဲတၢ် မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအခါန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်မိၣ်ကရူၢ်စံၣ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢထံဖိကီၢ်ဖိပုၤ တတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လဲၤအသးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီဒီး ဖဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤထံကီၢ်အကတီၢ်အခါဒၣ်လဲာ် ပအဲၣ်ဒီး ဆဲးသ့ၣ်ထီၣ်ပပုၤတတၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဆူညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤဂုၤထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ဒီးတၢ်အိၣ်မုၢ်အကံၢ်အစီသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ကဲထီၣ်အသး ခိ ဖျိပဟံးယာ်ဂၢ်ကျဲၤပတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢပဟ်ဒိၣ်မၤဆိတ်အံၤခဲလၢအံၤအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ် လုၢ်အိၣ်သးသမ့ ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လီၤလီၤ, လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျါလီၤတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးဂ့ၢ်ဝီ ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လၢကတီၢ်ယံၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်လၢအကဲထီၣ်မၤသးညီန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ, တၢ်အၢၣ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်တမၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်အိၣ်ဘၣ်,တၢ်ဘျး တၢ်ဖျိလၢကတီၢ်ဖုၣ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်မၤဟးတၢ်မုၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်မၤဂုၤထီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့ ခိဖျိတၢ်မၤဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ် ဒီးတၢ်အိၣ်ယၤဘၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ထံၣ်လၢအဖၣ် ဒီးမၤဟးဂီၤတၢ်အလီၢ်န့ၣ်, ပကတိၤခဲးန့ၣ်တၢ်လၢ တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဒိဘၣ်သလၣ်ကဒါက့ၤတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ် ဒီးတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်စ့တး (World Bank) ပၢ်လီၤအိၤ ဒ်လၢတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်ပၢ်ဖျါဖဲ (၁၉၉၁) နံၣ်အတီၢ်ပူၤ -

တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်တၢ်တၢ်. . မ့ၢ်တၢ်မၤဂၤထီၣ်က့ၤတၢ်အိၣ်မူအကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီ န့ၣ်တၢ် ထံၣ်ကီၢ်လၢအဖျါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် တၢ်မၤဂၤထီၣ်တၢ်အိၣ်မူအကံၢ်အစီ မ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ် ထွဲဒီးကျိၣ်စ့အတၢ်ဟဲန့ၣ်လၢအအါ - ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးပၣ်ယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအ အါန့ၣ်ဒီးတၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအပၣ်ယုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤဂၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ကျိၣ်ဘၣ် ကျိၣ်သ့အပတီၢ်, တၢ်မၤဂၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီးတၢ်အိၣ်လၢအန့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘါအပတီၢ်, တၢ်မၤ စ့ၤလီၤတၢ်ဖျါတၢ်ယၢ်, ခိၣ်ယၢ်န့ၣ်လၢအကဆီ, တၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်ထဲသိး တုၤသိးအဂီၢ်, တၢ်မၤအါထီၣ်နီၢ်တၢ်ကအတၢ်သဘျ့, ဒီးတၢ်ပၢ်လုၢ်ပၢ်ဖျါအါထီၣ်ကဒါက့ၤတၢ်အိၣ် မူဆဲးလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ ။

⁵ World Bank Development Report, 1991, Overview – Introduction. “World Bank. 1991. World Development Report 1991: The Challenge of Development. New York: Oxford University Press”. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/5974>

၁၀ ။ ကညီတၢ်အိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ပုၣ်ဘျးဖဲကရၢ တၢ်ပၢ်ထံၣ်နီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်က့ၤ လၢတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်လၢ (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အ တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲး

တၢ်ကတဲၣ်ကတီၤသးလၢတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါလီၤကဝီၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် လၢကလုာ်ဖျၢၣ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤထံး လၢအမၤတၢ်လီၤယုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ခါခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်, မ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, ပုၤဂ့ၢ်ဝီ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘိထီၣ် အတၢ်အိၣ်သး လၢကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်အပူၤ, ပၤဖျါထီၣ်ဝဲၣ်လၢပယီၤပဒိၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကျဲးသန့ဒီးတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်, ဆၢန့ၣ်ဝဲၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. (JICA) ပၤဖျါထီၣ်ဝဲၣ် လၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး မ့ၢ်တၢ်ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ ဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အလီၤအကျဲးန့ၣ်လီၤ.

(JICA) အတၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါကရူၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတလၢ, ကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်, ဒီးပဒိၣ်လၢကီၢ်ဆၢဂ့ၢ်ဝီကိတိာ်, လီၤ ဆိၣ်တၢ် တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢကီၢ်ဆၢဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်ဒီးကလုာ်ဖျၢၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဝဲၤကျိၤ(Progress of Border Areas and National Races Development Department) န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤယုထံၣ်သ့ၣ်ညါကရူၢ်အံၤ မၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးကီၢ်ပယီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဝဲၤလီၤ (Myanmar Peace Center), ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီ ဒီးကလုာ်ဖျၢၣ်ကရူ (Karen National Union)⁶, တလၢကီၢ်သီဖၣ်တံၣ် (New Mon State Party), ဒီးဒီးမိၣ်ခြံး တုးကညီလၢအသးအိၣ်မၤဂ့ၢ်ဒီးမၤစၢၤတၢ်သုးမ့ၢ်ဒိၣ် (Democratic Karen Benevolent Army) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါအိၣ်သ့ၣ်အံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢပဒိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤထၢဖျိၣ်လၢအအိၣ်ပၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပျီပူၤ တၢ်လီၤယုသ့ၣ်ညါသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၣ်ဒိၣ်မး, ဒီးကမ့ၢ်တၢ်ထံၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးစ့ၢ်ကိးတအိၣ်ဝဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤ ယုသ့ၣ်ညါကရူၢ်ပၤဖျါထီၣ်ဝဲၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးပုၤအါဖုအါကရူ, ဘၣ်ဆၢၣ်ထံၣ်လိာ်ဒၣ် အသးထဲလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢကီၢ်ဆၢ ဒီးကီၢ်ဆၢအဒုအပတီၢ်, သံကွၢ်သံဒီးစ့ၢ်ကိးပုၤလီၤကဝီၤဖိ တနီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအံၤ ကျဲးစးမၤဆူၣ်ထီၣ်ဒီးဆိၣ်ထွဲပဒိၣ်အတၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသးအက့ၢ်အဂီၤ လၢအအိၣ်ပၤ, ဒီဖျိ တၢ်မၤသကိးတၢ်ထဲလၢလီၤခါၣ်သး ဒီးကီၢ်စဲၣ်ပတီၢ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကမၤတၢ်ဆၢတဲၣ်ဒီး ဖုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးအံၤ ဆိ ကမိၣ်တယာ်ဝဲလၢ ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ကဟဲက့ၤကဒါက့ၤ ဖဲတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အိၣ်ထီၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

⁶ <http://www.irrawaddy.org/burma/japanese-donors-govt-knu-discuss-aid-projects-rebel-areas.html>

(JICA) တာဂုထိပ်ပသီထိပ်တဲးမရဲၣ်ကျဲထံၣ်စိဟ်ဟီၣ်ကဝီၤဒ်အမ့ၢ်တာကူလဲၤမကတၢ်လီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တခါ လာအ လာပျဲဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢန့ၣ်လီၤ. (JICA) နၢ်ဝဲဒၣ်လာဟီၣ်ကဝီၤအံၤကထုးန့ၢ်ထံၣ်ဂၢၢ်ဂၢၢ်အတၢ်ဟဲဘျဲလီၤကျိၣ်စ့ လီၤဆိဒၣ်တၢ် ဖဲပျဲဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤအဆၢကတီၢ် ဒီးဒုးအိၣ်ထိပ်တဲးမလၢအပျဲဘၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တာဂုထိပ်ပသီထိပ်တဲးရဲၣ်ကျဲ ဟ်ဖျါထိပ်ဝဲတၢ်တိၣ်ကျဲအက့ၢ်အဂီၤ (၄) မံၤလၢလၢတဖၣ်အံၤ “အလီၢ်အိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ဒုးလိၣ်ထိပ်ဖးထိပ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်အတၢ်ဖဲတၢ်မလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထိပ်ကလံၤထံး” န့ၣ်လီၤ. တၢ်တိၣ်ကျဲအက့ၢ်အဂီၤသ့ၣ်တဖၣ် ယုၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ထွဲလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကမၤအံၤဒ်ဟီၣ်ကဝီၤဒ်တ ခါဝံၤတခါအသိး, ဒီးတၢ်ကစးထိပ်ဆိအီၤလၢပဒိၣ်ပာဆၢဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိၣ်ကျဲအက့ၢ်အဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်မအတက့ၢ်လၢကတီၢ်ဂီၢ်မၢ် (medium) ဒီးကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်အတၢ်မ့ၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

- ၁) မုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်တၢ်ဘျးဖဲလၢဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ် - တၢ်မဂုထိပ်ဒီးမလဲၢ်ထိပ် (က) ကျဲမုၢ်ကျိၣ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်မအါထိပ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ လၢကီၢ်ကျိၣ်တဲၣ်ဆူမိၣ်လၢမ့ၣ် ဒီးဘျးဖဲဒီးကဘိသန့အသီလၢတၢ်တုအီၤလၢ ကွဲးခမံးလၢတလၢကီၢ်စဲၣ်, ဒီး (ခ) ကျဲမုၢ်ကျိၣ်ဘိအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထိပ်ထံလီၢ်ကီၢ်ပုၤမုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ် ကျဲတၢ်ဘျးဖဲ ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးကန့ၢ်ဖဲထံဆၢကီၢ်ဆၢတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲန့ၢ်ပျဲဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢကဟဲ က့ၤကဒါက့ၤအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၂) တၢ်ကူလဲၤမကသဘျၢဟီၣ်ကဝီၤဒ် ဒီးဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မလီၢ်တဖၣ် - တၢ်ကဒုးအိၣ်ထိပ် (က) တၢ်ကူလဲၤမ ကသဘျၢဟီၣ်ကဝီၤဒ်, ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ လၢကူလဲၤပနံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်ထိပ်ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မလီၢ် လၢအပျဲဘၣ် ဒီးကအိၣ်တူၢ်အိၣ်ကလီၤဝဲဒၣ်ကီၢ်ပယီၤပုၤမတၢ်ဖိလၢတၢ်ဟ့ၣ်အပျဲဘၣ်ဒီးန့ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီး (ခ) “ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ” လၢတၢ်ကတုကီၣ်တဲၣ်အ (plastics) ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၃) ဖဲဖိကဟၣ်တၢ်မအကရၢ - တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢဖဲဖိကဟၣ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ် လၢတၢ်ကမၤအါထိပ်တၢ်လုၢ် တၢ်ပွၤလၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျးအတၢ်ဟးထိပ်ဒ်အမ့ၢ်ရီၤဘၣ်, တခါးဘၣ်ဘ့ (ဖဲကလဲး), ဝၣ်, သ့ၣ်, ဒီးကသံၣ်သ့ၣ် ဂံၢ်ဝၣ်ဖဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ၄) ခူၣ်တၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ် - သ့ၣ်ထိပ်ခူၣ်လၢမိၣ်လၢမ့ၣ်, ဖၣ်အၣ်, ဒီးမ့းဝတံၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆဲးကျိးအလီၢ်လၢအ ရူဒိၣ် လၢဟီၣ်ကဝီၤဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘ့ၣ်မုၢ်ကျိၣ်ဝဲၤကွၢ်အလီၢ် ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဖဲတၢ်မအဝဲလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တခါအသိး န့ၣ်လီၤ.

၁၂။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခူၣ်ပုၤဘျးဖဲကရၢ
တၢ်ပံၣ်ထံနီၤဖး JICA တၢ်မရဲၣ်ကျဲ လၢတၢ်ဂုထိပ်ပသီထိပ်အဂီၢ်

(JICA) တာဂျီပသီထိုင်တာမရဲဂျဲတရ်မကျဲအပူဆူန့ဝဲဒ်လဲ “တာမဆူထိုင်တာမုတ်တရ်ခုင်ခိဖျိတာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်” ဒီးဟ့ဂ်ဂံဟ့ဂ်ဘါတာကမဲဒ်တာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်အတာဖံးတာမသ့တဖ် လဲ “အလဲသးတပူယီ” ဒီးတာကတိသကိးတာမုတ်တရ်ခုင်ဂီန့လီ. (JICA) ဆူန့လဲကဆိင်ထွဲမစာပူလီအိင်ကမံ ဒီးပူဘင်ကီဘင်ခဲလဲအဟဲကျဲသ့တဖ် ခိဖျိ တာကစိင်ဝဲလီ, ဝဲလီတခါလဲပူဘင်ကီဘင်ခဲ ဒီးပူလီအိင်ကမံသ့တဖ်ကမဲလီန့ဘင်တာအိင်သးသ့တဖ်လဲအဘင်ထွဲ ဒီးတာဆီလီဟ်လီက့တရ်အိင်တာဆိးအလီအကျဲ လဲတာရဲဂျဲဟ်အီသ့တဖ်ဒီး တာဖံးတာမခွဲယာ်လဲအအိင်လဲဟိင်ကဝီပူသ့တဖ်န့လီ. လဲန့အမဲညါ, (JICA) ကဆိကမိင်စုဂီလဲ မုအကဘင်မစာတာဂျဲထိုင်ပသီထိုင် ဖဲတာဆီလီဟ်လီက့တရ်အိင်တာဆိးအလီအကျဲ (၄) တီ, ဒီးတာမုတ်တရ်မစာတခါတာကဘင်မစာအီဒဲလဲအဂ့န့လီ.

တာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်တာမရဲဂျဲဟ်ပနီဝဲဒ် ကညီတာအိင်ဆူအိင်ချဲဒီးတာကူဘင်ကူသ့တာဖံးတာမဒီးမုဒါအကံအစီလဲ ဂံခိင်ထံးကမုာ်ကရဲသ့တဖ်မတ့အီလဲကီဆာဟိင်ကဝီသ့တဖ်န့လီ. ဟ့ကူဆူန့စုဂီလဲ တာကရဲကရီ ဒီးပဒိင်ကရဲသ့တဖ်ကဟ်ဖျိမဲသကိးတာ ဒ်သိးတာဆိင်ထွဲမစာကမုာ်အတာဖံးတာမသ့တဖ်ကတုထိုင်ထိုင်ဘးအဂီန့လီ. ဘင်ဆင်, တာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်တာရဲဂျဲဟ် တဟ်ဖျါထိုင်ဂံခိင်ထံးကမုာ်ကရဲသ့တဖ်အတာမမုဒါလီတံလီဆဲး လဲအဝဲသ့တာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်အတာဖံးတာမရဲဂျဲဒီးတာဒုးလိင်ထိုင်ဖးထိုင်အပူဘင်.

(JICA) ရဲလီအတာဟ်ဖျါလဲအမုာ် တာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်တာရဲဂျဲဟ်ထွဲဒီးတာဟ်ဖျိမဲသကိးတာလဲတာရဲဂျဲဟ်လီတာဖံးတာမလဲတာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်လဲဟိင်ကဝီတခါဒ်ဝဲစုဂီစုဂီ - တာတိင်ကျဲဆိတဖ်, လီကဝီတာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်တာရဲဂျဲဟ်, ဒီးတာက့ဆီလီဟ်လီပူဘင်ကီဘင်ခဲတာလီတာကျဲသ့တဖ်န့လီ. ဘင်ဆင်သန့က့, တာတိင်ကျဲအတာဖံးတာမအတာလဲတရဲသး မုတာအစာလဲအအိင်ထိုင်အသး ဖဲတာထိုင်လိင်အိင်သကိးဒီးန့ပျဲဒီ ဒီးပဒိင်ပူဘင်မုဘင်ဒါသ့တဖ်အခါန့လီ. ယာထိုင်စုဂီဝဲဒ်လဲအထိုင်လိင်သးဒီးခွင်အင်ယူ (KNU) ဒီးယူအဲအင်စံ (United Nationalities Federal Council-UNFC) တဘျီ ဖဲကီကီတဲင်န့လီ. တာကူလိင်တိုင်ပိုင်သကိးတာရဲဂျဲဟ်အဲ တာကွဲးဖျါထိုင်အဂ့လီတံလီဆဲးတအိင်ဘင်, လဲလံဟ်ဖျါတကဘျဲအပူတဲဖျါထိုင်ဝဲဒ်လဲ “တာကူလိင်ပိုင်တိုင်သကိးဒီးကလုင်န့ကရဲကရဲသ့တဖ် ဒီးတာအာ်လီလဲတာတိင်ကျဲအတာဆိကမိင်ဆိကမဲးသ့တဖ်ဒီး တာဂျဲထိုင်ပသီထိုင်တာလီတာကျဲ” န့လီ.

၄

KPSN

အတတ်ဘက်ယိုတဖန်

(KPSN) ကရဖိသွန်တဖန် အိတ်ဒီးတတ်ဘက်ယိုအါမံဘက်ထွဲဒီး (JICA) တတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်တတ်မရဲဂ်ကျဲ ဒီး အတတ်လဲကျဲန့လီ. လာတတ်ဂုခဲလတ်အဖိခိတ် ကညီကမျာ်သွန်တဖန်နတ်ဝဲဒ်လဲ (JICA) အတတ်မအံ ကမဇာ လီပုတတတ်ပတ်ယုတ်မသကိးတတ်, ပုတတတ်ဟ့တ်စိဟ့တ်ကမိ ဒီးတတ်ခွဲးတတ်ယတ်လာတတ်ကမလထီပ်ပုထီပ်တတ် မုတ်တတ်ခတ်လဲအယုတ်ကန့လီ. တတ်သွန်တဖန်အံမုတ်တတ်လုတ်ပုမိတ်ပုလဲ (KPSN) အဂီန့လီ. ကညီကီစိတ် ဒီးကညီကမျာ်သွန်တဖန်လိတ်ဘတ်ဒီးအိတ်ဒီးပုဂုတ်ဝီ ဒီးမုတ်ကျဲဝဲကျွတ်တတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်န့ ပသးဒုဒီးအလီတအိတ် ဘတ်. တတ်သံကွတ်လာဘတ်ကွတ်ဆတ်မဲတ်အီတဖန်မုတ်ဝဲ - အခါဖဲလဲ, တတ်မနုသွန်တဖန်လဲ, ဒီးတတ်ဂုထီပ်ပသီ ထီပ်အံတတ်ကမအီဖဲလဲန့လီ. ပုတတတ်အတတ်ပတ်ယုတ်ပတ်ဂီဒီးတတ်ဟ့တ်စိဟ့တ်ကမိအီလဲအတုလီတီလီန့ မုတ်တတ်လဲအရဲဒိတ်ဝဲနီနီ, လီဆိဒ်တတ် ဖဲတတ်မတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်လာတတ်သဘတ်သဘတ်ကဲထီပ်သးအလီန့လီ.

တတ်ဂုလာတတ်ဟ်ဖျါထီပ်အီဖဲအံတဖန် ပတ်ယုတ်ဒီးပတတ်ဘက်ယိုအိတ်သွန်ကမဖျိတ်တဖန်န့လီ. အဆိကတတ်တ ထံ, ပစံးကတိတတ်ပိတ်သကိးတတ်ဂုဘတ်ယး တတ်မုတ်တတ်ခတ်ဒီးတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်ခံမံအဘတ်စာတတ်ဘတ်ထွဲတ ဖန်, လီဆိဒ်တတ် ကညီဒီးတလဲကီစိတ်လဲအအိတ်ဒီးတတ်စိတ်စိတ်တဲတဲဘတ်ယးဒီး ဟီတ်ခိတ်ကပံတ်တတ်ဂုကီဒီးသုးပ ခိတ်အတတ်မဘတ်ဒိပုဂုတ်ဝီခွဲးယတ် ခိဖျိစးဖိကဟတ်တတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်တတ်ဘတ်ဂံဂုဟဲအါထီပ်ဒီးနးထီပ်သုအပတီ ထဲလဲအဂုန့ ပဒုးနဲဟ်ဖျါထီပ်ဝဲဒ်န့လီ. တတ်ခံမံတမံ, ပဟ်ဖျါထီပ်ပတတ်ဘက်ယိုဘတ်ယး (JICA) အ တတ်ကုတ်လိတ်တတ်ပိတ်သကိးအကျဲအကျဲလဲအိတ်ဒီးတတ်ဂံစိအါမံန့လီ. တတ်သမံတမံ, (JICA) အတတ်ဟ့တ်စိ ဟ့တ်ကမိကညီဒီးတလဲကီစိတ်ပခိတ် လဲအတတ်တိတ်ကျဲတဖန်အပူန့ ပဟ်ထံနီဖးအီဒီးဟ်ဖျါထီပ်သကိးပတတ် ဘတ်ယိုလာအမုတ် (JICA) အတတ်ဟ့တ်စိဟ့တ်ကမိကညီဒီးတလဲကီစိတ်ပခိတ်အံ ကမုတ်တတ်လဲအမဇာလီကမျာ် အစိအကမိအဂုန့လီ. တတ်လွံမံတမံ, ပသံကွတ် (JICA) တတ်ဂုဘတ်ယးအဝဲသွန်အတတ်တဲလဲအမုတ်ဝဲ တတ်ဆိ ကါမုတ်ကျဲဝဲကျွတ်အတတ်ထံ မုတ်မုတ် တတ်ဆိမိတ်အဂုအဂုလာတတ်ယုထာဆိးကါအီသွန်တဖန်အဂုန့လီ. လာခံက တတ်, ပဟ်ထံနီဖးဒီးနဲဖျါထီပ်ဝဲဒ် (JICA) အတတ်မရဲဂ်ကျဲလဲ အဝဲသွန်တအိတ်ဒီးတတ်သုဟံးနုမုတ်လဲအိတ်ယာ န့ဆတ်တတ်ဘတ်ဒိဘတ်ထံ, လဲအကဟဲကဲထီပ်အသး ခိဖျိ အဝဲသွန်အတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်အတတ်မရဲဂ်ကျဲအယိ န့လီ. လာတတ်ဂုခဲလတ်အဖိခိတ်, (JICA) အတတ်မရဲဂ်ကျဲ အိတ်ဒီးတတ်ဂံစိခိတ်သွန်လာတတ်ကဘတ်ဘိတ်ကွဲအီ ဖဲသိး တတ်ကဟးဆွဲးတတ်မနးထီပ်အါထီပ်တတ်ဘတ်ဂံဂုအတတ်အိတ်သးန့လီ.

၁၄ ။ ကညီတတ်ဆိတ်ထွဲမဇာတတ်မုတ်တတ်ခတ်ပုတ်ဘုးစဲကရု
တတ်ပဟ်ထံနီဖး JICA တတ်မရဲဂ်ကျဲ လာတတ်ဂုထီပ်ပသီထီပ်အဂီ

၄.၁ တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်

က. တၢ်ပံၣ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ် - (JICA) တမၤတၢ်တၢ်ပံၣ်ထံၣ်နီၤဖး ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လိၣ်ဆိၣ်နီၤနီၤတခါလၢတၢ်ပံၣ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်မၤရဲၣ်က့ၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢခါဆူညါအဂီၢ်လၢလၢပျဲပျဲဘၣ်. (JICA) ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါလၢကဘၣ်န့ၢ်လီၤပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ ထံၣ်ဂီၢ်သဲးတၢ်ပၤဆုၢ်တၢ်ဖီလၢ ဒီးတၢ်ကဘၣ်ပံၣ်နီၣ်အဝဲသ့ၣ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ.

ဒ် (JICA) အလံာ်ဟံၣ်ဖျါဒ်ဘၣ်သလၢက့ၤဝဲဒ်တၢ်နာ်တခါလၢ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကဲထီၣ်အသးသ့တချုးလၢ တၢ်မၤန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအလၢအပျဲဒံးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအဖီခိၣ် (JICA) ဆဲးကျိးကဒါက့ၤဒီးမၤလီၤတၢ်ဒီးခ့ၢ် (KESAN) ဝဲလါဖျါတြုၤအါရံၤအသီ ၂၀, ၂၀၁၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.^၇ ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤတၢ်ကၢၤလၢတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးတအိၣ်နီၣ်တမံၤဒံးဘၣ်. လၢတၢ်န့ၢ်အယီၤ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်က့ၤအံၤ ဆိကမိၣ်တယၢ်ဝဲဒ်လၢ မ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အတၢ်ဂံၢ်စၢအိၣ်ဝဲဒ်လၢ တၢ်ပံၣ်ထံၣ်နီၤဖးက့ၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢခါဆူညါဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးအိၣ်ဖျါဝဲလၢတၢ်နာ်ဟံၣ်အီၤသ့လီၤတၢ်လီၤဆဲး လၢတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်နီၣ်ဝံၣ်ခံတခါလၢမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး, လၢတၢ်န့ၢ်အယီၤ ဝဲဖိကဟၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်က့ၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဂီၢ်အစၢတခါန့ၣ်လီၤ. ပပံၣ်ပနီၣ်လၢ တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်အဘၣ်စၢန့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်လၢတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်အဝဲအံၤန့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ဟဲကဲထီၣ်အသးအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိဘၣ်. တၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်တၢ်အသးခိၣ်ဖျိကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ယုၣ်ထီၣ်တၢ်ဒီးသပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ဒီးနီၢ်ကစၢတၢ်ပၤလီၤသးအယီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၣ်ထီၣ်တဖၣ်အံၤ တမ့ၢ်လၢကပညိၣ်ဝဲမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပညိၣ်ဝဲလၢနီၢ်ကစၢခွဲးယၢ်လၢကပၤယၢ်ပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ဒီးကပၤဆုၢ်နီၢ်ကစၢတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤ, န့ဆၣ်တၢ်အိၣ်ယၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဒီးပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် ဘၣ်ယုၣ်ပုၤဖျဲးတၢ်အသးလၢပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်အတၢ်ထီၣ်ဒုး ဒီးဒွဲၣ်အူကွၢ်ဟံၣ်ခိၣ်အါန့ၢ် ၃၀၀၀ ဖျါအယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ယုၣ်ပုၤဖျဲးအသးခိၣ်ဖျိ “တၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်” အယီၤတမ့ၢ်ဘၣ်. ခိၣ်ကီၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤလၢက့ၢ်တဲၣ်ကီၢ်ပုၤအါအါကလဲၣ်ခိၣ်ဖျိလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဂီၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် (JICA) တၢ်မၤရဲၣ်က့ၤအံၤတပညိၣ်မၤစၢတၢ်လၢပုၤတဖၣ်အံၤအဂီၢ်ဘၣ်. ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမ့ၢ်ကရၢပံၣ်နီၣ်ဝဲ ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပုၤခိၣ်ကီၢ်အမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်အိၣ်သးန့ၣ်လီၤဆီလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ.^၈ ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲတဖၣ်အိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လီၤဆီန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်တၢ်သးန့ၣ် တမ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်က့ၤအယီၤဘၣ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်တၢ်တိၣ်က့ၤအံၤတမ့ၢ်တၢ်အစၢဘၣ်. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘီထီၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအိၣ်သကါလိာ်အသးလၢပုၤတနီၤအဂီၢ်လၢပုၤတတၢ်အပူၤဘၣ်ဆၣ် တၢ်အဝဲအံၤကဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်လၢကမၤအါထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၣ်ကကၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလိာ်လံးယၢ်လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိၣ်က့ၤအဂီၢ်န့ၣ် တၢ်မ့ၢ်တမၤတၢ်ဆၢတဲၣ်ပၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤတတၢ်ကရၢကရၢဘၣ်သၢပူၤန့ၣ် တၢ်ဂီၢ်ကကဲထီၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.

⁷ <http://www.kesan.asia/index.php/what-we-do/advocacy-campaign/development-and-resources-extraction-monitoring/281-kesan-s-briefing-on-japanese-government-plan-for-development-of-southeast-burma-myanmar>

⁸ UNHCR 2011: Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees. <http://www.unhcr.org/3b66c2aa10.html>

ကခွင်ကီၢ်စံၣ်တၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အဒိအတဲာ်လၢ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤန့ၣ် ငးအိၣ်ထီၣ်ဒီးငးနး ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်တဖၣ် ကဲထီၣ်တ့ၢ်အသးလၢကခွင်ကီၢ် စံၣ်အပူၤ ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခး (၁၇) နံၣ်အတီၢ်ပူၤ, တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤတဖၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်တုၤကျဲၤ, တၢ် ဘျုးလီၤကျိၣ်စ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢစးဖိကဟၣ်အတၢ်မၤဒီး တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်တၢ်ကျိၣ်တဖၣ်အလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ် ဆၣ်တၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ကဲထီၣ်ဒ်အသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးစးဖိကဟၣ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်န့ၣ် တဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဘၣ်, ဒီးပုၤတနီၤနီၤန့ၣ်ဝဲလၢ အဆိၣ်ထွဲဝဲတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်ကွၢ်လၢကခွင် တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ပုၤဘျးစဲကရၢန့ၣ် -

ဖဲန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထုး ထီၣ်သ့အါအါဂီၢ်ဂီၢ် ဒီးတၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ် တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဖဲကခွင်ကီၢ်စံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိအတၢ်အိၣ်မူ တလဲထီၣ်လဲထီၣ်ဘၣ်, နးထီၣ်ဝဲတခါန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၢလုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ် မ့ၢ် တ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ဂုၤအတၢ်ဟ့ၣ်သါ ဘၣ်ဆၣ် လီၤကံၤဒ်သိးတၢ်ဆိၣ်အလၢပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတ့ၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးအဆၢကတီၢ် ဘၣ် ဆၣ် တၢ်လဲထီၣ်လဲထီၣ်လၢပုၤကခွင်ဖဲကခွင်ကီၢ်စံၣ်ပုၤတဖၣ်အဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ်, နီၢ်နီၢ်တခါ အဝဲသ့ၣ်အခွဲအယၢလီၤမၤကွံာ်လၢတနံၤဒီးတနံၤအတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.⁹

နီၢ်နီၢ်တခါ,

တၢ်ထုးထီၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်အိၣ်ယၢလၢအသ့ဝဲတၢ်အကျိၤအကျဲၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးတဖၣ်အံၤ ငး အိၣ်ထီၣ်တ့ၢ်ပုၤတဝါတၢ်ဂုၢ်ကီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးတၢ်သးဆူၣ် တၢ်အိၣ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤအယိ ကမ့ၢ်တဖၣ်အဟံၣ်တအိၣ်လၢ, ကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တအိၣ် မ့တ မ့ၢ် တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မၤတအိၣ်, ကဲထီၣ်တၢ်ဆိၣ်သနံးအဝဲသ့ၣ်လၢကလဲၤမၤတၢ် ဆူတၢ်ခူၣ်ဟီၣ်လၢတၢ်ထုးတၢ်တီၢ်အလီၢ် ဒီးလဲၤမၤတၢ်လၢထံကီၢ်လၢအအိၣ်ဘျးလိာ်သး (ဒီးကီၢ်ပယီၤ) တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကျိၤ ပိာ်မုၢ်သးစၢ်လၢအသးလီၢ်သးကျဲ တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ပုၤတၢ်ဆါအါဆူတရူးကီၢ် ဒ်သိးကကဲထီၣ်ပုၤမၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆါအါဆူတၢ် ဆါလီၤသးတၢ်ဖိးတၢ်မၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁰

⁹ Page 10, Lessons from the Kachin Development Experience, published by the Kachin Development Network. Please see Kachin Development Network Paper for more information: <http://www.kdng.org/images/stories/publication/lessons%20from%20the%20kachin%20development%20experience%20longer%20paper.2.pdf>

¹⁰ ibid, page 6

နိုင်ငံအသီးသီး၊ တာရှည်ခံစီမံကိန်းတိုက်ရိုက်ကျွန်းဆွဲ ငွေသွင်းညှိမမျှထိုင်တာဘက်ကိုင်ရင် ဒီးတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကျဲတအိၣ် ယုၣ်ဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ။

ပတနာ်လၢပုၤယပၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးသးကျၢမုၢ်ဆူ လၢကမၤအၢထီၣ်ဒီးမၤနးထီၣ်တၢ်အိၣ်သး ဘၣ်၊ ဘၣ်ဆၢနီၣ်နီၣ်တခီ ပဘၣ်ယိၣ်လၢ (JICA) အတၢ်ယုၣ်ထီၣ်ဝဲ ခါဆူညါတၢ်တိုက်ကျဲတဖၣ် ဒီးတၢ်မၤအကျိၤအ ကျဲတဖၣ်ကဒုးအါထီၣ်တၢ်ဘၣ်ကံၣ်ကုၣ်သ့န့ၣ်လီၤ။ ကညီကီၢ်ဖဲၣ်အပူၤ၊ တၢ်လီၤလၢပဒိၣ်ပအဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်န့ၣ် တၢ် မၤတၢ်အခွဲးအယၢ်လၢအသဘူၤအိၣ်ဝဲစ့ၤကီၢ်ဖိ၊ တၢ်မၤသကိးတၢ်လၢဒိၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်အကျိၤအကျဲအခွဲးအယၢ်လၢပုၤ တခီ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဆူသုးမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဆိးကါဒီးပၤဆုၣ်ဝဲတၢ်မၤတၢ်ဆၢတံၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်မၤအကျိၤအကျဲ တဖၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤသး မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒီသပုၤဂ့ၢ်ဝီၣ်ဒီးယၢ်ဘၣ်။ တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ်လၢအိၣ်ဒီးအ ကံၢ်အစီဒီးထံကီၢ်တၢ်ဘျုးလုၢ်ဘၢတၢ်မုၢ်အိၣ်ထီၣ်မး ဒိၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ဒီးတၢ်မၤလီၤမၤကွၢ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီၣ်ဒီးယၢ် ကကဲထီၣ်သးန့ၣ်လီၤ။ အဝဲအံၤမုၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအလိၣ်နီၣ်နီၣ် လၢပုၤတဝၢမုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ် တိုက်ကျဲတမံၤဂုၤတမံၤဂုၤလၢအဖိးသဲးစး ဒ်သိးကဟံးဖျါထီၣ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်လၢဘၣ်ဟံးဒိၣ်မၤဆိအီၤလၢလီၤကဝီၤပုၤ တဝၢတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

(JICA) တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲတဝဲသကိးဝဲလၢ လီၤကဝီၤပူၤန့ၣ် တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်နၢ်န့ၢ်လိာ်သးလၢထံ ကီၢ်ပဒိၣ်ဒီးပုၤတဝၢတဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်နီၣ်ကီၢ်ဘၣ်ဆၢ မ့တမ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ် ဖျါလၢတကနၢ်ယုၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ကံၣ်ကုၣ်၊ မုၢ် လၢဝဲလၢကံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်န့ၣ် ကဆဲးလဲၤအသးဆူညါကွၢ်ကွၢ် ဒီးဆီၣ်ထွဲမၤစၢဝဲဒ် သိးတၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ်ကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ (JICA) အပုၤယုၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်အကရၢၣ်အံၤ တရဲၣ်ကျဲဝဲတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်လၢပ ဒိၣ်ဒီးကလုာ်ဖုၤတဖၣ်အဂီၢ်ဖဲကညီကီၢ်ဖဲၣ်ပူၤဘၣ်န့ၣ် မ့ၢ်လၢတၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်ကကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ညီညီကလဲာ်လၢ ကရၢၣ်ကရၢတဖၣ်အဘၢၣ်စၢန့ၣ်လီၤ။ တုၤခဲအံၤ၊ အဝဲသ့ၣ်ဟးဆွဲးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ဒ်အံၤမုၢ်န့ၣ်န့ၣ် တၢ်အဝဲအံၤအိၣ်ဖျါအသးဒ် သိး တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိုက်ကျဲတဖၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ကီၤသး ဒီးတၢ်ကမၤအီၤလၢခါဆူညါန့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤလၢတၢ်ယုၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်အီၤတလၢတပျဲတဖၣ် တၢ်တယၢ်ဝဲလၢကမုၢ်တၢ်အစၢလၢအဟဲဖျါထီၣ်လၢအဂုၤန့ၣ် ပ သ့ၣ်ညါဒီးပနၢ်အီၤတသ့ဘၣ်။

(JICA) ဟ့ၣ်က့ၢ်တၢ်စံးဆၢလၢခွဲးစဲာ် (KESAN) အတၢ်ဟံးဖျါဘၣ်ထွဲဒီး (JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲအံၤဖဲးဝဲလၢ၊ “ပမုၢ် လၢလၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်နၢ်လီၤကျဲဘၣ်ဂီၢ်က့ၢ်တၢ်အံၤ တၢ်မုၢ်တၢ်လၢအကမၤစ့ၤလီၤထံရၢၢ်ကီၢ်သးအတၢ်တဲ သကိးတၢ်လဲၤကျဲဘၣ်။” တၢ်လၢအလီၤတၢ်တမံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ၊ တၢ်မုၢ်လၢအဝဲအံၤတမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပုၤ လၢအကအုၣ်ကီၤဝဲ ဖၣ် “တၢ်တဘၣ်မၤဘၣ်ဒိတၢ်” (Do no harm) အဖိတၢ်ဒၣ်လဲာ်ဘၣ်။ ကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ အအါန့ၢ်ဒ်တၢ်မုၢ်လၢတမံၤစီၤတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ။ ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခၢ် ဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီၣ်ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီ ထီၣ်လၢအမုၢ်တၢ်နီၣ်နီၣ်၊ ဒီးတမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တမံၤစီၤဘၣ်။ ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအ ကျိၤအကျဲလၢပကသ့ပုၤယုၣ်မၤသကိးတၢ် လၢအကဲထီၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျုးဘၣ်ဖျိၣ်လၢပုၤအါဂၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပ သီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲအဝဲအံၤ ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးမုၢ်ဒါတုၤလီၤတီၤလၢကမုၢ်လၢအအိၣ်လၢကညီဒီးတလၢကီၢ်ဖဲၣ် သ့ၣ်တဖၣ်၊ ဒီးကဘၣ်ပုၤယုၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ဘျုးလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤကျဲ လၢအလူၤပိာ်ထွဲသဲးစးတၢ် ဘျုး လၢတၢ်ဟံးပနီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်ကိးပတီၢ်ဒဲး ဒ်သိးတၢ်မၤဘၣ်ဒိၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီၣ်ဒီးယၢ်ကစ့ၤလီၤဝဲအဂီၢ်၊ ဒီးမုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကဲဘျုးကဲဖျိၣ်လၢပုၤတဝၢအဂီၢ်၊ ဒီးပုၤတဝၢစ့ၢ်ကိးတၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ် ဟ့ၣ်စီဟ့ၣ်ကမီၤအီၤလၢတၢ်မၤကျိၤကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ။

ဒိုင်သုဂ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်ဒ်အံၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်တခီ, (JICA) တၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢတလၢဒီးကညီကမျၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢသ့ၣ်ညီကဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, အလီၢ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ တၢ်ကဘၣ်မၤကၢၢ်ကျၢၤထီၣ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤလီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်, ယုၣ်ဒီးစံၣ်ညီၣ်ပီတုၤ ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးတၢ်မၤကျဲၤသန့သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်အိၣ်ကတဲၣ်ကတီၢ်ဟံၣ်စၢအသးဒ်သိးတၢ်ကသ့အုၣ်ကီၤက့ၤပုၤကိးဂၤဒီးအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢၣ်, တၢ်ကသ့ယုးယီၣ်ဟံၣ်ကဲဒီးဒီသဒါအိၣ်တချုးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢ တၢ်ကမၤသကိးလီၢ်ကဝီၤတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤဒ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

ဃ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢၣ်လၢပယီၤသုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိအဂီၢ် ဒီးတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်လၢ - (JICA) ဆုၣ်လၢကမၤဂၤထီၣ်, မၤအါထီၣ်ကျဲၤမ့ၢ်ကျဲၤဘိလၢအဒိၣ်အတၢ်ဘျးစဲလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢၣ်လၢတၢ်ဆိတၢ်ပျၢမ့ၢ်ကျိၤလဲၤကွၢ်တၢ်လီၢ်တဖၣ် ဒီးဆိကမိၣ်လၢတၢ်အံၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒုၣ်တၢ်ဘျိတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ကျဲၤဒုးအိၣ်တဖၣ်အံၤ ကဟ့ၣ်ပယီၤသုးအခွဲးအယၢၣ်လၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤဆုၣ်ကညီကီၢ်စဲၣ်အသးကံၢ်ပုၤညီညီန့ၣ်လီၤ. (KPSN) ကရၢဖိလၢမၤသကိးတၢ်ဖဲကညီကီၢ်စဲၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်လၢ ပယီၤသုးမ့ၢ်သံၣ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤပျံၤမၤဖုးဒီးကဒုးထီၣ်ဒါတၢ်လၢအသီခိၣ်ဖျိ သုးအတၢ်အိၣ်ဖျါအါထီၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယုၣ်တၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ဖဲကျဲၤမ့ၢ်ဒိၣ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်ဝဲဒုၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်တခါန့ၣ်လီၤ. တကးဒ်ဘၣ်, စးထီၣ်ဖဲတၢ်ပတုၣ်တၢ်ခးတုၤမ့ၢ်မဆါတန့ၢ်အံၤန့ၣ်, တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်ဒီးခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢတၢ်ဟးဂီၤအါထီၣ်အယိ မၤစ့ၤလီၤဝဲဒုၣ်ပုၤလီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးတကပၤန့ၣ်လီၤ. တးမဒိၢ် (ပယီၤသုး) အတၢ်မၤပယုၤပုၤဂီၢ်ဝီၤခွဲးယၢၣ်အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.¹³ ပယီၤသုးအတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤတၢ်န့ၢ်ခွဲးမ့ၢ်အိၣ်အါန့ၣ် တၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢလၢပုၤတတၢ်အဂီၢ်ကအိၣ်စ့ၢ်န့ၢ်အလီၢ် ဒီးသဝီဖိကသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ဖဲနီၢ်ကစၢ်ဟီၣ်ခိၣ်စ့ၢ်ကိးကလီၤစ့ၤဝဲ ခိၣ်ဖျိတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအယိလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျိထီၣ်အတၢ်ဂၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤန့ၣ် ကမၤဘၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်ကျိၤလဲၤကွၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်တခီ တၢ်ကျဲၤဘျးကဲဖျိအိၣ်ဝဲဒုၣ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

င ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအတၢ်ကစီၣ်ဝဲလီၢ် - လၢခံကတၢ်, တၢ်ဆုၣ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကစီၣ်ဝဲလီၢ် ဒ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဆိလၢပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်အဂီၢ် ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အတၢ်ပညီၣ်မ့ၢ်ဒ်သိး တၢ်တမၤဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးထံၣ်ဂီၢ်ကိးသး မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤဆိဒ်သိးအံၤန့ၣ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လၢကကဲထီၣ်ဝဲဒုၣ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤတခါလၢပဒိၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိၤပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဝဲလီၢ် (Refugee Empowerment Centers) တၢ်တီၢ်ကျဲၤအံၤကပၣ်ယုၣ်ဒီး “တၢ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်အတၢ်ပီးတၢ်လီၤ “Promotional Materials” လၢတၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၢ်က့ၤတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤ ဒီးစးဖိကဟၣ်တၢ်မၤလီၢ်ကျဲၤတဖၣ်, လီၤဆိဒ်တၢ် လၢကဆိၣ်သနံးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် လၢကက့ၤကဒါက့ၤန့ၢ်ဒ် ကဆိၣ်ထွဲမၤစၢလၢတၢ်ကစီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအမၤစၢတၢ်တဖၣ်အံၤ တဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအမၤစၢပုၤနီၣ်တခီဘၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤတဖၣ်လီၤထုးန့ၢ်သးသပုၤကတၢ် ဒီးပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိအတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဘျိန့ၢ်အိၣ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကက့ၤကဒါက့ၤန့ၣ်လီၤ. “တၢ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်အတၢ်ပီးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်” တကြးအိၣ်လီၤဆိဘၣ်. တၢ်ဆိလီၤဟံၣ်လီၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲၤလၢပဒိၣ်ဆုၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်အါမံၤ မ့ၢ်လၢတၢ်လီၢ်တနီၤနီၤန့ၣ် ကဘၣ်တၢ်ဆိလီၤအိၣ်ဖဲတၢ်လီၢ်လၢအိၣ်ဘျးဒီးပယီၤသုးအိၣ်

¹³ Truce or Transition? Trends in human rights abuse and local response in Southeast Myanmar since the 2012 ceasefire, written and published by Karen Human Rights Group, May, 2014 - See full report: <http://www.khrg.org/2014/05/truce-or-transition-trends-human-rights-abuse-and-local-response>

တၢ်လီၤ, ပဒိၣ်ဒီး (JICA) ၵးကဲထီၣ်ပှၢတၢ်မၤတၢ်ဖိလၢအပှၢဘၣ် ဒိဖျိတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကျဲတအိၣ်အါအါ အယံ, ဒီးအဝဲသ့ၣ်သးလီၤဝဲဒၣ်လၢ ပှၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဒီးပှၢလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ်ကတူၢ်ယၣ်ကွံာ်အဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ယး ပှၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲဖိအတၢ်က့ၢ်ကတၢၢ်က့ၢ် ပၣ်ယုၣ်ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် န့ၣ် ကြးအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်လီၤလီၤဆီဆီဒီးပှၢဘၣ်ကီၣ်ဘၣ်ခဲတဖၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤမနုၤလၢအလိၣ် ဘၣ်လၢတၢ်န့ၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ဒီးကဲဘျးန့ၣ် ပှၢကညီအနီၢ်ကစၢ်ပၣ်ဖျါဝဲသ့န့ၣ်လီၤ.

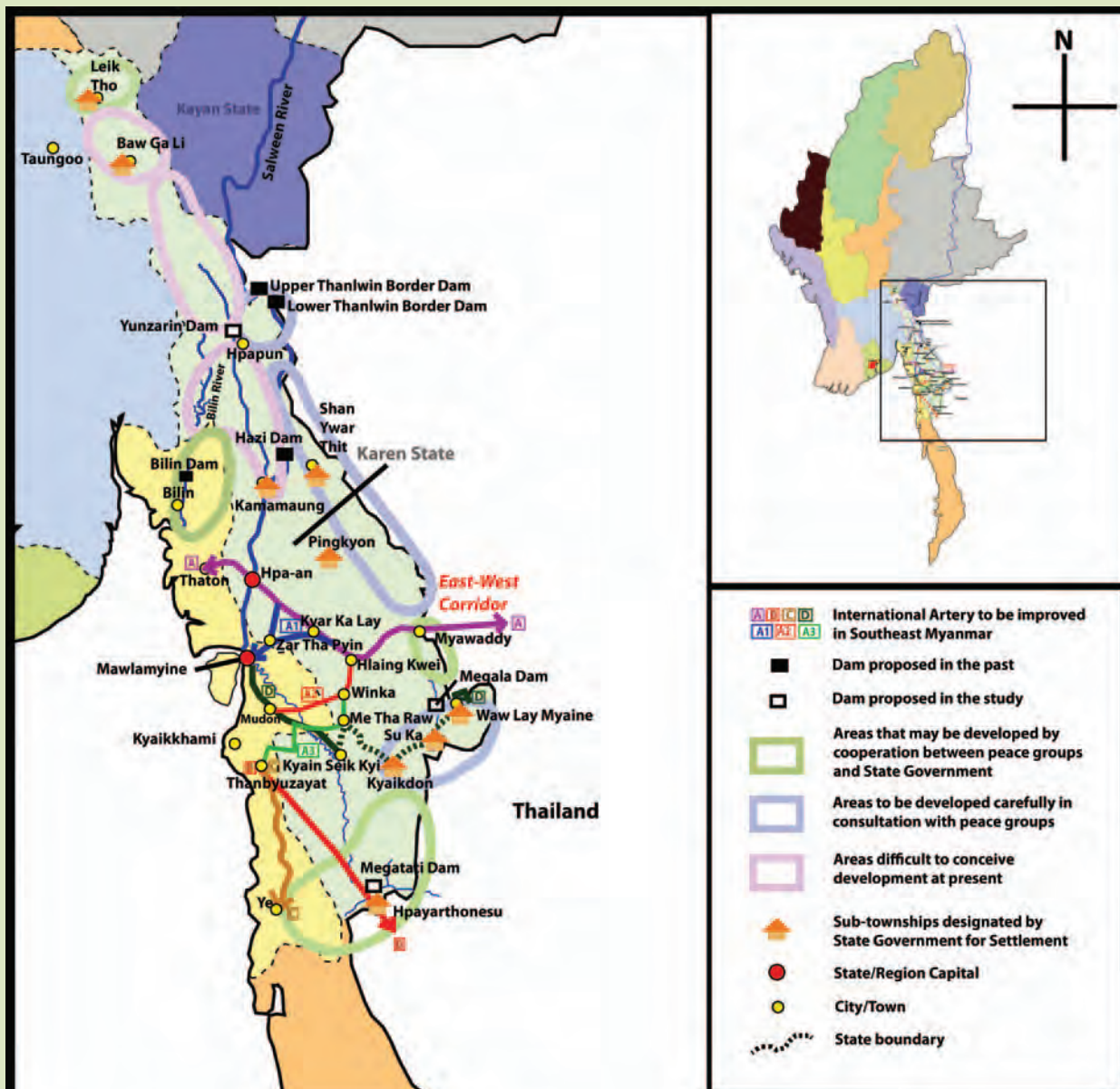
၄.၂ တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိး

တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢအပညိၣ်တၢ်လိၤလိၤလၢပှၢတၢ်အဂီၢ် (community-centered development) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ် အကါဒိၣ်ဒိၣ်မးလၢ ပပှၢကညီကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်ပှၢတၢ်တဖုအသိး, ပဂဲၤလိာ်တၢ်လံအါနီၣ်အါလၢ လၢဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်, ပှၢဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ဒီးနီၢ်ကစၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤလီၤသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤအ ကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ် ကြးမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်, ဒီးအလီၢ်တအိၣ်လၢကဘၣ်မၤစ့ၢ်လီၤအိၣ်ဘၣ်. တၢ်မၤမုၢ်ဒီး တၢ်လိာ်ဘၣ်လၢစးဖိကဟၣ်ပိၣ်ညါတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ပှၢလၢအအိၣ်လၢပှၢတၢ်အချၢသ့ၣ်တဖၣ် မၤစၢၤအိၣ်သ့, ဘၣ်ဆၣ် (JICA) တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ ဂ့ၢ်လိာ်တၢ်ဘျးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢမၤရှးအတၢ်ပှၢန့ၣ် (JICA) ထုးထီၣ် လိာ်ပၣ်ဖျါ (ဖဲလိာ်ဘျးစဲ ၃) န့ၣ်စံးဝဲလၢ “ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးတပူၤယီၤဖဲဟီၣ်ကဝီၤပူၤ တၢ်မၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပ သီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအဂီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ရဲၣ်ကျဲၤအိၣ်လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်ဒီး (JICA) တၢ်တိာ်ကျဲၤကရူၢ် ဒီးကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်အပှၢမၤသကိးတၢ်ဖိကရူၢ် လၢကမၤသကိးတၢ်ဒီးကီၢ်ပဒိၣ် ပၣ်ယုၣ်ဒီးက လုာ်န့ၣ်စ့ၢ်ကရူၢ်, လီၢ်ကဝီၤပှၢဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါဒီးကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ”. (လၢကမၤယၢထီၣ်ပတၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်လိာ် ဘၣ်အတယၢအဂီၢ်). ဘၣ်ဆၣ်သန့က (JICA) တမၤတၢ်တၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးပှၢတၢ် လၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲၤအဂီၢ်ဘၣ်, မ့တမ့ၢ် မၤဝဲတန့ၢ်ဘၣ်အယံ ဖျါလၢအမၤဝဲတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤလၢပှၢကညီလၢအိၣ်လၢက ညီကီၢ်ဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(JICA) မ့ၢ်တၢ်ကရူၢ်ကရိတဖုလၢအအိၣ်ဒီးစးဖိကဟၣ်ပိၣ်ညါတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပှၢဒိၣ်သန့က တကြး လၢကဘၣ်မၤတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ ကညီဒီးတလၢကီၢ်စဲၣ်အပူၤဘၣ်. နီၢ်နီၢ်တခီ, ကညီ ဒီးတလၢထံဖိကီၢ်ဖိကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကြးမ့ၢ်ပှၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢအမၤတၢ်ဆၢတဲာ်န့ၣ်လီၤ.

ဂ့ၢ်ဝိဘၣ်ထွဲဒီးပှၢဂ့ၢ်ဝိဒီးမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်လၢတၢ်တဆိကမိၣ်အိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. ပှၢတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢ (JICA) တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအပူၤ တပၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်ဆၢက့ၢ်အဂီၢ် တအိၣ်ဒီးဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်အကျိၤ အကျဲသန့လၢအဘျးစဲလိာ်သးလၢအဘၣ်ယးဒီး ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤထံကီၢ်ပတီၢ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ပတီၢ်တၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်မၤအမိၢ်ပှၢ သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးလၢအတၢ်အိၣ်မုၢ်အဂီၢ် တအိၣ်ဒီးသန့အကျိၤအကျဲလၢအိၣ်ဒီးတၢ်စိကမီၤလုၢ် ဘၢလၢတၢ်ဆၢတဲာ်တုၤလီၤတီၤလီၤအဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်ဆၢတဲာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပှၢကညီလၢအအိၣ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤသးလၢတၢ် လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ကြးမၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၢကညီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအိၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အ

၂၀ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ပှၢဘျးစဲကရူၢ် တၢ်ပၣ်ထံနီၤမး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

Source: Based on JICA Study Team's Maps

JICA's Development Plans in Southeast Myanmar/Burma

ပူတဖန် အိတ်ဒီးတတ်ခွဲတတ်ယတ်လတ်ကဘတ်ဒုးသုတ်ညါဆိအဝဲသုတ်လတ်သဘူ အပူ လတ်ဂုထီဝ်ပသီထီဝ်သုတ် တဖန်ကအိတ်ထီဝ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၄} (JICA) တတ်မရဲၣ်ကျဲၤဂုၤလိၣ်ပုၤကအတ်ဟ့ၣ်ကုၣ်ဆုၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲတယံၣ်တမိၢ် ဒ်ဘတ်န့ၣ်တတ်ဆိတ်ထွဲထီဝ်ကီၢ်ပယီၤတတ်မုၢ်တတ်ခုၣ်တတ်တိၣ်ကျဲၤလၢအမ့ၢ်ဝဲဒ် ” (MPSI) တတ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်တတ်သိၣ်လိ ဝဲလါမၢ်ရှး ၂၀၁၄ နံၣ် ” လံၣ်ဟ်ဖျါဟ့ၣ်ကုၣ်ဝဲလၢ တတ်ကမၤဂုထီဝ်တတ်ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးလၢအိတ်ဒီးအကံၢ်အ စီ ဒီးတတ်မသကိးတတ်ဒီးပူတဝဲသုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

“တတ်ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတဖန် ကဘတ်အိတ်ဒီးအခီပညီလၢလၢပုၤပုၤ ဒီးက ဘတ်အိတ်ဒီးတတ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤလီၤတတ်လၢအကြးအဘတ်န့ၣ်လီၤ. သန့ကတုၤတတ်လၢအရူၤဒိတ် ကတၢ်န့ၣ်တတ်တၢ်ပိၣ်ကုၣ်လိၣ်သကိးလၢအိတ်ဒီးအခီပညီ လၢဟ့ၣ်ဆိတုၢ်တတ်အကွၢ်အ ဂီၤ ဒီးန့ၣ်လီၤရဲၣ်ကျဲၤမၤစၢၤတတ်လၢတၢ်ဘၢၣ်စၢၤ လၢတၢ်ဆုၣ်ထီဝ်ဆုၣ်လီၤတခါလၢလၢန့ၣ်က ဘတ်အိတ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တတ်ဟ့ၣ်ခွဲးလၢဖျိဖျိဖျါဖျါလၢတတ်ကဖံးတတ်မၤတတ်အဂီၢ် ကြးယုထံၣ် န့ၢ်ဝဲဝဲတတ် ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိး တတ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တတ် ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သ ကိးသုတ်တဖန်မ့ၢ်ဝဲတတ်လီၢ်ဝဲလဲၣ်, ဒ်လဲၣ်, မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်ဒီး တတ်န့ၣ်လီၤရဲၣ်ကျဲၤမၤစၢၤတတ် လၢတၢ်ဘၢၣ်စၢၤမ့ၢ်မနုၤတကလုၣ်လဲၣ်န့ၣ် တတ်ကဘတ်ဆၢတဲၣ်ဒီးတတ်ကဘတ်အၢၣ်လီၤတူၢ် လိၣ်အီၤ ဒ်သိးတတ်လိၣ်ဘတ်တဖန်ကကဲထီဝ်လိၣ်ထီဝ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ ”^{၁၅}

(MPSI) န့ၣ် ဘတ်တတ်ဆိတ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢထံဂုၤကီၢ်ဂၤကရၢသုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. ပဆၢမုၢ်လၢလတ်မၤလိလၢပမၤလိန့ၢ် တုၢ်တဖန် တတ်ကဆိးကါအီၤတုၤလီၤတီၤလီၤလၢထံဂုၤကီၢ်ဂၤကရၢသုတ်တဖန် ဒ်အမ့ၢ် (JICA) သုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤဝုၢ်ခိၣ် န့ၢ်ပွဲၤဒီးဖျါဝဲလၢအမ့ၢ်တတ်လီၢ်ခိၣ်သုတ်တခါ လၢတတ်မၤတတ်ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတတ်လၢ (JICA) အ တတ်ဂုထီဝ်ပသီထီဝ်တတ်တိၣ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်ထဲလၢကီၢ်ပယီၤကလံးထံးအပူဘၣ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၆} ဝုၢ်ခိၣ်န့ၢ်ပွဲၤဒီး တ မ့ၢ်တတ်လီၢ်တတီၤလၢအကဲထီဝ်ခၢ်စးလၢ တလၢဒီးကညီတဝဲသုတ်တဖန်အဂီၢ်ဘၣ်. (JICA) တတ်ဂုထီဝ်ပသီထီဝ် တတ်တိၣ်ကျဲၤဘၣ်တတ်ဒုးကဲထီဝ်အီၤန့ၣ် မ့ၢ်လၢကဆိတ်ထွဲမၤစၢၤပူဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ ဒီးကီၢ်ပူပူလီၢ်အိတ်ကမ့ၢ်ဒီးပူယုၢ်မ့ၢ် ဟးဖျိးသုတ်တဖန် လၢအဝဲသုတ်ကကွၢ်ကဒါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သန့ကတုၤ အဝဲအံၤတတ်ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတတ်ဒီးပူ ဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢအအိတ်အဆိးလၢကီၢ်ကီၢ်တၢ်ပိၣ်သကိးသုတ်တဖန်တအိတ်ဒီးဘၣ်. လၢတတ်မၤနီၣ်မၤယါအပူန့ၣ် တတ်တဟ် ဖျါစ့ၢ်ကိးတတ်ကမၤတတ်တၢ်ပိၣ်ဟ့ၣ်ကုၣ်သကိးတတ်ရဲၣ်တတ်ကျဲၤဘၣ်. ပူဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဖိသုတ်တဖန်ယုထီဝ်ဝဲဒ် လၢ ကပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတတ်ဒီးအဝဲသုတ် လၢတတ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်တတ်ရဲၣ်တတ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပူဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲသုတ်တီ ခိၣ်ရိၣ်မဲကရၢကရိမၤတတ်အိတ်ဖျိၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် တတ်ကုၣ်လိၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတတ်မၤသုလၢကျဲၤအါဘိ လၢကမၤတတ်ဆၢတဲၣ်

¹⁴ See the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, to which both Myanmar and Japan are signatories: http://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf
¹⁵ <http://www.peacedonorsupportgroup.com/mpsi-lessons-and-reflections.html>
¹⁶ JICA documents, including its inception workshop powerpoint, are available from Kesan upon request.

ဒ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်နီၣ်နီၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်မနုၤအသိလၢ (JICA) တထံၣ်လိၣ်သးဒီး ပှဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးကီၢ်ပူၤလီၢ်ပူၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ဘၣ်လဲၣ်.

(JICA) ဆၢတဲာ်လၢကထံၣ်လိၣ်သးအါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဒီးပဒိၣ်ပှဘၣ်မူဘၣ်ဒါ ဒီးကလုာ်ဖျၢၣ်ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးလီၤ ဆီဒ်တၢ် ဟံပနီၣ်ဝဲပိာ်မုာ်မိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢကမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ပၤဆှၢအနီၢ်ကစၢ်တၢ်အိၣ်မူ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါဟံဖျါထီၣ်ဝဲအသိး, ကညီပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်ပယီၤသး (တးမဒီၢ်) အတၢ်မၤအမၤသိးနးက့ၢ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.¹⁷ ပမ့ၢ်ဆဲးလဲၤခါဆူညါဒ်ပှတဝါတဖုအသိးန့ၣ် ပိာ်မုာ်ပိာ်မၤ အတၢ်ပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သးတူၤသိးန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤအကျိၤအကျဲတ မံလၢလၢ ကဘၣ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှတဝါဒီတဖုညါ, တမ့ၢ်ထဲတနီၤဘၣ်. ပှတဝါအတၢ်တၢ်ပိာ်က့ၣ်လိၣ်သ ကိးတၢ်, လီၤဆီဒ်တၢ် လၢအပၣ်ယုာ်ဒီးဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိာ်ပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ပှတဖုအသိးန့ၣ် ကမ့ၢ်တၢ်မၤကျဲ တခါလၢအမၤဆူၣ်ထီၣ်ပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်မူဟ့ၣ်ဒါပိာ်မုာ်ပိာ်မၤလၢက ညီတဝါပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အခါ, တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢပိာ်မုာ်ပိာ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လီၤလီၤဆီဆီမ့ၢ်ဂုၤ ဒီး တၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢပှတဝါဒီတဖုအတၢ်အိၣ်ထံၣ်လိၣ်အိၣ်သကိးသ့ၣ်တဖၣ်အလီၢ်အိၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်က့ၣ်လိၣ်တၢ်ပိာ်သကိးဒီးကလုာ်ဖျၢၣ်ခိၣ်န့ၣ် ဒီးပဒိၣ်ခါၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် အဘျူးအဖျိၣ်အိၣ်ဝဲဒ်ဒီးမးဒီးကဘၣ်မၤ အါန့ၢ်ဒ်တၢ်မၤတပျံာ်တပျံာ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်က့ၣ်လိၣ်တၢ်ပိာ်သကိးတဖၣ်အံၤ ကြးမၤစၢၤစ့ၢ်ကိးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ် သိၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိာ် မ့တမ့ၢ် မၤဆူၣ်ထီၣ်ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အကံၢ်အစီန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၣ်က့ တၢ်မၤ သကိးတၢ်ထံၣ်ခဲအဲၣ်ယုာ်-ကညီဒီကလုာ်စၢၤဖျိၣ်ကရၢ မ့တမ့ၢ် ကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တမ့ၢ်တၢ်မၤလၢမၤပှပှတ ဝါအတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်ဘၣ်. (JICA) ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးပှတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်ကရၢကရိလၢအိၣ်ဆီ လီၤသးလၢပှတဝါပူၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤသကိးတၢ်အကျိၤအကျဲလၢအမၤစၢၤပှတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးက ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမိာ်ကံၢ်စီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲ ဒ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲလၢအဂ့ၤတခါ ဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ်လၢပှတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်နီၤလီၤ အါထီၣ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၄.၃ တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်တၢ်တိာ်ကျဲအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်

တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်တလၢဒီးကညီကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်အတၢ်တိာ်ကျဲအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ် (JICA) အတၢ်ပညိၣ် ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်တိာ်ကျဲအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိာ်ကျဲအံၤတၢ်ကဘၣ်နၢ်ပၢ်အီၤလၢအမ့ၢ် တၢ်အကျိၤအကျဲတခါလၢကသု ကျိၣ်စ့လၢတၢ်အဂ့ၤအဂၤအဂီၢ် လၢကမၤဂုၤထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တကယ ဖဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢအဆဲးကဲထီၣ်သးဆူ ညါကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်တၢ်ပဲာ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဘၣ်. ကီၢ်စဲၣ်ပဒိၣ်အပှဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်တ ဟံပနီၣ်အီၤလၢကညီဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်ခိၣ်န့ၢ်ခါၣ်စး မ့တမ့ၢ် ခိၣ်န့ၢ်လၢအစိကမိာ်အိၣ်ဘၣ်. ကိတိာ် လၢအဒိၣ်အထီၣ်ဒီးကီၢ်စဲၣ်ကိတိာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ယုထာထီၣ်အီၤလၢန့ၢ်ပံၤဒီၢ် ဒီးဘၣ်ဟံဖျါထီၣ်အသးဒ်သးပဒိၣ်

¹⁷ Please see latest report from the Women’s League of Burma, *Same Impunity, Same Patterns*. http://womenofburma.org/wp-content/uploads/2014/01/SameImpunitySamePattern_English-final.pdf

အတတ်အသွယ်ထိုင်ဆီလီအသးကွါဂီအသးန့ၣ်လီၤ. ကီၣ်ရၣ်ဒီးကီၣ်ဆၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီး လီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအကျိၤအကျဲတကယၤဒုၣ်အံၤ ကညီကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါပၣ်သ့ၣ်ပၣ်သးအံၤ, ဒီးလၢတၢ်န့ၢ်အယံ တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤကျဲတခါလၢအမၤစ့ၢ်လီၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်အတၢ်လဲၤကျဲန့ၣ်လီၤ.

(JICA) တၢ်တီၢ်ပၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ပဒိၣ်ပဲၤကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အံၤ, ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၣ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖိၣ်ပံးကျိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ် ထံၣ်ရၢၢ်ကီၣ်သးတၢ်စိတၢ်ကမီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢအတက့ၢ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ပျဲလၢ လီၢ်ခၢၣ်သးပဒိၣ်ဒီးတၢ်ပတၢ်ပြးပဲၤကျိၤ လၢအဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ပျဲလၢသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤဒီးမၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်မၤကျဲၤအံၤ မ့ၢ်တၢ်လၢအထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဒိၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးအတၢ်စံၣ်စိတၢ်စိယံၣ်တၢ်လံ လၢ တၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးမၤအမၤနးထီၣ်ဒါဝဲကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတတၢ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်အတၢ်န့ၢ်ပဒိၣ်တအိၣ် ဒီး တၢ်အံၤတၢ်တဘၣ်ပၣ်ဆံးအံၤစ့ၢ်ကီးဘၣ်. အါန့ၢ်အန့ၣ်, ကီၣ်ဆၣ်ပတီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပဆုၢ်ဒီးတီၣ်ခိၣ် ရိၣ်ခဲအံၤလၢတၢ်ပတၢ်ပြးပဲၤကျိၤ, ပဲၤကျိၤတဘိလၢအအိၣ်လၢထံလီၢ်ကီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိကိတီၢ် ဒီးအိၣ်လၢသးအတၢ်ပတၢ်ဆုၢ် အဖိလၢန့ၣ်လီၤ. ဒ်လီၢ်ကဝီၤပုၤတတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ထံၣ်အသိး, ပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ပတၢ်ပြးအပတီၢ်ဒ်အံၤသ့ၣ် တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်စၢၤ, တမ့ၢ်ခၢၣ်စး, မ့တမ့ၢ် တအိၣ်ဒီးသဲးစိကမီၤဘၣ်.

ခိဖျိတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ကီၣ်စဲၣ်ပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အယံ, တၢ်ဖဲးတၢ်မၤကရၢအဒူၣ်အထၢလၢ အတဘၣ်ထွဲဒီး ပဒိၣ်ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးကမ့ၢ်မၤအံၤသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ပျါရဲၣ်ရဲၣ် ဒီးတကတီၢ်ယီၤစ့ၢ်ကီး တၢ်ကဘၣ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးမၤဆူၣ် ထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ဒ်သိးတၢ်ကသ့ၣ်အုၣ်ကီၤလၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤကျဲၤအံၤအသုတမၤစ့ၢ်လီၤဒီးမၤဟးဂီၢ်တၢ်ဆီၣ် ထွဲမၤစၢၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢကမ့ၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ပဒိၣ်အတၢ်အိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအသးအက့ၢ်အဂီၢ် အံၤ တြီယံၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်ပိၣ်မ့ၢ်ပိၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်တုၤလီၤတီၤလီၤ လၢတၢ်မၤကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် အံၤ, မ့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသးအက့ၢ်အဂီၢ်အပူၤ ပိၣ်မ့ၢ်ခၢၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ဒ်မးအယံန့ၣ်လီၤ.

၄.၄. မုၢ်ကျိၤပဲၤကျိၤတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ

ပအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အါမံၤဘၣ်ထွဲဒီးမုၢ်ကျိၤပဲၤကျိၤတၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ လၢ (JICA) ပၣ်ပျါထီၣ်အံၤ လၢအတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီ ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, လၢတၢ်ပၣ်လီၤတၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပတီၢ်အသိး ပပၣ်ပနီၣ်အံၤသ့ၣ် ဒီးတၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်လၢ အအိၣ်ကွဲးပၣ်အသးလၢတၢ်လီၤယုၣ်သ့ၣ်ညါပူၤစ့ၢ်ကီး မ့ၢ်တၢ်လၢအကကဲဘျးကဲဖျိၣ်ဝဲ ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပနၣ်လၢ (JICA) မ့ၢ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ် (၂၁) ယၢ်ဖျိၣ်နံၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိဒီး မုၢ်ကျိၤပဲၤကျိၤတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢ သ့ၣ်လၢအလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤလီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်လၢကညီကီၣ်စဲၣ်အပူၤသ့ၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ဘျၢမိၢ်ပျၢသ့ၣ်တနီၤဘၣ်တၢ်ယၢ်ထီၣ်အံၤလၢ (JICA) တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအပူၤအယံ အလီၢ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးလၢတၢ်ကြးကွၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆးက့ၤတၢ်ကမၤစ့ၢ်လီၤခိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအ ဂီၢ်တကယၤ, ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တခိးဘၣ်ဘ့ (စးကလဲး) လၢတၢ်သ့ၣ်ရီၤဘၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအဘျး အိၣ်ခဲလၢန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၣ်က့ ပတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးတၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢတၢ်ဆုၢ်န့ၣ် အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအါမးန့ၣ်လီၤ.

၂၄ ။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခၢၣ်ပျၢဘျးစဲကရၢ တၢ်ပၣ်ထံနီၤမး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

တၢ်တီၢ်ကျဲလၢတၢ်ဆၢန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပၣ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်ဒိဘၣ်သလၣ်လၢ ပှၤလၢအဟဲသးလီၤသးကျဲလၢတၢ်လီၤ အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်ကလၢၣ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢတၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤပှၤလီၤအိၣ်က မ့ၢ်ဒီးပှၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲအတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ပျဲဘၣ်. ဒ်ပတၢ်နၢ်ပၢ်အသိး, ဖဲတၢ်မ့ၢ် တၢ်ခုၣ်အိၣ်အခါ တၢ်သးလီၤသးကျဲလၢကညီၣ်ကီၢ်စဲၣ်အပူၤကအါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢအသးလီၤသးကျဲ အါအါဂီၢ်ဂီၢ် တချုးဒ်လၢတၢ်မၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခုၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ် ဒီးတၢ်သဘၣ် သဘၣ်သ့ၣ်ဝဲကိးဆၢကတီၢ်ဒီးအယီၤ ပကဘၣ်ဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တီၢ်ကျဲတမံၤလၢလၢတၢ်ဆၢန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်န့ၢ်ဘျုးန့ၢ်ဖျိၣ်အပှၤအကလံၤ မ့ တမ့ၢ် ကွၢ်ကဒါက့ၤတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲလၢအဘၣ်တၢ်မၤတၢ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤ လၢအပူၤကွံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် နီၣ်တမံၤဘၣ်. အဒိ, ဝဲဖိကဟၣ်တၢ်မၤအကရူၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပၣ်ထံၣ်နီၤဖးအီၤလၢလီၤကဝီၤကမ့ၢ်တၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသ ကိးတၢ်, တၢ်န့ၢ်ပဘၣ်တၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢတၢ်သဘၣ်သဘၣ်တအိၣ်ဘၣ်. ဝဲဖိကဟၣ်တၢ်မၤကဝီၤ ဒိၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤအီၤတအိၣ်ဘၣ်, တုၤဒ်လဲၣ်တၢ်မၤလၢအိၣ်ဒီးတၢ် လဲၤခီဖျိအါမံၤလၢပကြးမၤလိန့ၢ်အီၤဒ်လဲၣ် တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဖိကဟၣ်ကဝီၤဒိၣ်အါတီၤ လၢအ ပူၤကွံၣ်အနံၣ် (၂၀) ဘၣ်ဆၣ် တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ် ဒီးဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ပှၤလီၤကဝီၤဖိအတၢ်အိၣ်မူတအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. ပကြး မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်လဲၤခီဖျိသ့ၣ်အံၤအအိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. (JICA) တၢ်တီၢ်ကျဲလၢ သံးဝးလး ဝဲဖိကဟၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဒိၣ် လၢအအိၣ်လၢတၢ်တက့ၣ်ကလံၤစိးတကပၤ ဟ့ၣ်က့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်ခိးဟံးတၢ်လံၤအသးလၢမ့ၢ်ထီၣ်က လံၤထံးတကပၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.^{၁၈}

အါန့ၢ်အန့ၣ်, လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်ဖိဟီၣ်ကဝီၤဘျုးဝဲအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲဒ်တၢ်ပညိၣ်ဟံးအီၤအသိး, တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဘျုးဝဲ လၢဟီၣ်ကဝီၤလၢတၢ်ဆၢန့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီ ထီၣ်အတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဒိဖိတခါ - တၢ်တီၢ်ကျဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ကတုၤထီၣ်ကဘီယုၤပျီအ သီတဘျုးလၢဖၣ်အန့ၣ်ဒီးမ့ၢ်လဲၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. နီၢ်နီၢ်တခီ, ကဘီယုၤပျီလၢတၢ်တသူအီၤလၢတၢ်လီၤခံတီၤအံၤ အိၣ်ပၣ်လံၤအယီၤ ပထံၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်မ့ၢ်တုၤထီၣ်ကဘီယုၤပျီသဘၣ်တဘျုးအံၤကအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အါမံၤန့ၣ်လီၤ.

ကတီၢ်အံၤတဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အီၤလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး အါဒ်တၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်တၢ် ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤဒီး တၢ်တုၤထီၣ်ထံတမၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. (JICA) တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ ပၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထံၣ်ကီၢ်တဘျုးလၢအအိၣ်လၢတၢ်ဆိတလဲအဆၢကတီၢ် လၢတၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ် အိၣ်ယၢၤဆူတၢ်ကသူန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤတုၤလီၤလီၤတီၤအဂီၢ်လံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အုၣ်သးအိၣ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးလၢအဟံးဖျါထီၣ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤဒီးတၢ်တုၤထံတမၢ်, ဝဲဖိကဟၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် မၤဟး ဂီၤတၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်အါမး ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢပှၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ဝဲဖိက ဟၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒုးထုးထီၣ်တီၤထီၣ်ပှၤစ့ၢ်ဒိၣ်မးဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျိၣ်စ့ၢ်တၢ်ဟဲန့ၣ်လၢပှၤအါဂၤအဂီၢ်စ့ၢ်ဒိၣ် မးန့ၣ်လီၤ. ဝဲဖိကဟၣ်တၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်အကရူၢ်လၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒ်ထဲတဝဲလၢတၢ်တီၢ်ကျဲသ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်အကပိၣ်ကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဒ်မိၣ်ကရဲးတံၣ်တၢ်ပတၢ်ပြးလၢအတုၤလီၤလီၤမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, တၢ်မ့ၢ်တုၤအါ ထီၣ်ကျဲမ့ၢ်ကျဲဘိလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ ယုၣ်ဒီးတၢ်ကတုၤထီၣ်ထံတမၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လၢ ခံကတၢ် ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ကပံၣ်ဒီးန့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးတၢ်ကဲဘျုးကဲ

¹⁸ <http://www.mmtimes.com/index.php/national-news/10635-jica-rejects-thilawa-allegations.html>

ဖိုင်လားလီကဝီပုတေသ့တဖှ်အဂီတအိန်နီတမံဘဉ်န့ဉ်လီ. တ်မဒ်အံ ကမဆူဉ်ထီဉ်တံသဘဉ်သဘဉ်သ ပှ်ကတံန့ဉ်လီ. ဖဲ (JICA) စံးကတံဘဉ်သး ကျဲယုထာအဂလပုဂံဝီဒီးမုဂ်ကျဲလဲကွာ်တံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံ ဘျုမိပှ်အဂုအခါ, လာအတံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံရဲဉ်တံကျဲပုတေခီ တံပှ်ဖျါထီဉ်တံဘျုမိပှ်တအိဉ်ဘဉ်, ဒီးတံ ပှ်ပနီဉ်အနီဉ်ထီဉ်လာအကဒုးအိဉ်ထီဉ်တံတံထီဉ်တံက့တံလုာ်တံပှ် (Evaluation) လာအဒီးသန့ထီဉ်အသး လာတံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံထံဉ်တံဆိမိဉ်အါန့ဉ်တံမကျဲ လာအဒီးသန့ထီဉ်အသးလာတံသ့ဉ်ထီဉ်ဘျီထီဉ် မ့တမုာ် တံမကျဲအဒီးလာအတချူးစီသ့ဉ်တဖှ် တအိဉ်စ့ဂီဘဉ်.

၄.၅ ခိဉ်ယူနုဆဉ်အတံဘဉ်ဒိဘဉ်ထံး

ပဘဉ်ယိဉ်တံဒိဉ်မးလာခိဉ်ယူနုဆဉ်အတံဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးခီဖျိတံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံတိဉ်ကျဲသ့ဉ်တဖှ်န့ဉ်လီ. တံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံရဲဉ်တံကျဲပှ်ပနီဉ်တံအရ့ဒိဉ်ဘဉ်ထွဲဒီး သ့ဉ်ပှ်တံမုတေလာကညီကီဉ်စဲဉ်ပုမုာ်ဂု လာက ညီဖိအဂီမုာ်ဂု တအိဉ်ဘဉ်. တံသမံသမိးခိဉ်ယူနုဆဉ်တံမကျဲခိဉ်သ့ဉ် (Strategic Environmental Assessment-SEA) လာကဟံးစုန့ဉ်ကျဲဝဲဒဉ် (JICA) အတံဖံးတံမတံရဲဉ်တံကျဲစ့ဂီတအိဉ်ဘဉ်. ဟီဉ်ခိဉ်ဒိဘဉ်စ့တး (World Bank) ပှ်ပနီဉ်ဝဲဒဉ်လာထံကီဉ်လာအအိဉ်လာအုဂုမုာ်ထီဉ်ကလံထံးသ့ဉ်တဖှ်အပူ, “ခိဉ်ယူနုဆဉ်အကံအစီ ဟးဂီနးဒိဉ်ထီဉ်ဒီးန့ဆဉ်တံအိဉ်ယူသ့ဉ်တဖှ်ဟးဂီအါထီဉ်ဝဲဒဉ်, တဘျီတခိဉ်တံအိဉ်သးအိဉ်တုဒဉ်လဲဉ်လာ တံဟ့ဉ်ပလီအယုဉ်, လာအပူကွာ်ဆံဖျိဉ်န့ဉ်(အန့ဉ်လာအဆံ) အတီပူန့ဉ်လီ”. လာတံန့ဉ်အယိ, ဟီဉ်ခိဉ်ဒိ ဘဉ်စ့တးအံ ယုထီဉ်ဝဲဒဉ်လာ “တံကျဲးစးပှ်ဖျိဉ်မသကိးတံလာတံကဆိကမိဉ်ထံက့ဒီးမဂုထီဉ်က့ခိဉ်ယူနု ဆဉ်အတံပဲဉ်ထံနီဉ်ဖး လာတံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်တံမကျဲသ့ဉ်တဖှ်အပူန့ဉ်လီ”.^{၁၉} လာ (JICA) တံဂုထီဉ်ပသီ ထီဉ်တရဲဉ်တံကျဲအပူ တံအုဉ်သးဘဉ်ထွဲတံယုထီဉ်လာတံသမံသမိးက့ခိဉ်ယူနုဆဉ်တံမကျဲခိဉ်သ့ဉ် တ အိဉ်နီတမံဘဉ်.

¹⁹ <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/EASTASIAPACIFICEXT/EXTEAPREGTOPENVIRONMENT/0,,contentMDK:20438708~menuPK:502915~pagePK:34004173~piPK:34003707~theSitePK:502886~isCURL:Y,00.html>

၂၆ ။ ကညီတံဆိဉ်ထွဲမးတံမုာ်တံခုဉ်ပှ်ဘျးစဲကရု တံပှ်ထံနီဉ်ဖး JICA တံမကျဲကျဲ လာတံဂုထီဉ်ပသီထီဉ်အဂီ

တၢ်တၢ်ပီၣ်ကူၣ်လိာ်သကိး ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ဟးဂ့ၢ်ဟးဂီၤ ဒိဖျိထံတမၢၣ်လၢတၢ်ကတုၤထီၣ်အိၤ မ့တမ့ၢ် ဝဲးဖိကဟၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအကထုးထီၣ်န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်အိၣ်ယၤသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအိၣ်ဝဲ ဖၣ်အါမံၤလၢတၢ်ကဘၣ်ကွၢ်သမံၤမိးကဒါကွၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ -

- ထံတမၢၣ်လၢတၢ်ကတုၤအိၣ်လၢမဲၢ်ကသးထံကျိပူၤအံၤ ကလုာ်ဘၢကွၢ်ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢအပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပျဲပျဲဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံးကွီၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ထံတမၢၣ်လၢတၢ်ကတုၤအိၣ်လၢဘံလု (ဘီနီၤကျိ) အပူၤအံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်လီၢ်ကဝီၤကမ့ၢ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲ, ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကလဲၤအိၣ်ဆိးလၢကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤသ့အယိ ကြးတၢ်ဒီသအၢၤတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ပၣ်ပနီၣ်တၢ်လီၢ်အံၤအမ့ၢ် န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်မူတဝါတၢ်လီၢ်အကျိၤစ့ၢ်တီၤလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤ, လီၤဆီဖၣ်တၢ်, တၢ်လီၢ်အံၤတၢ်ပၣ်ပနီၣ်အံၤအမ့ၢ်သ့ပျဲဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိပျံးကွီၤအယိန့ၣ်လီၤ.
- ယူစလံ (ဘုလိာ်ကျိ) တၢ်တိာ်ကျဲအံၤ ထံကလုာ်ဘၢကွၢ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢအပျဲဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်ပံၤတၢ်လၢဒီး တၢ်ဆဲးတၢ်လၢအလီၢ်အကျဲလၢအရူၤဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးလုာ်လၢထူသန့တၢ်တီၣ်ညၢၣ်အလီၢ် (ညၢၣ်ကမါ) သ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကြးဒီသအၢၤ ဒ်အမ့ၢ် န့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်န့ၢ်သါဟီၣ်ကဝီၤ လၢကညီပှၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်ဒီသအၢၤတၢ်လံၤအိၣ်လၢလီၢ်ကဝီၤပှၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်သ့ၣ်ပှၤဝဲကျိ မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီး မ့ၢ်ကအိၣ်ဝဲတနံၤ တၢ်ကြးပၣ်ပနီၣ်အံၤအမ့ၢ်တၢ်ဒီသအၢၤဟီၣ်ကဝီၤလၢအတက့ၢ်လဲၢ်တကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤဒံၣ်မိၣ်ကရၣ်စံၣ်တၢ်မၤကျိကျဲ လၢကဆၢထၢၣ်လၢတၢ်ဒီသအၢၤအဂီၢ်တအိၣ်, ဒီးပယီၤပဒိၣ်အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၢၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတကဟးစ့ၢ်ကိး စ့ၢ်ဝဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိာ်ကျဲလၢတၢ်ဆ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢအသီ လၢပဒိၣ်ဒီးကမ့ၢ်လၢဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤ, ဒီးတၢ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အစၢတခါလၢကထီၣ်ဒါ (JICA) တၢ်တိာ်ကျဲအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်လၢထးသ့ၣ်တဖၣ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆှၢန့ၣ်

တၢ်ကွဲးဖျၢၣ်ဖျၢၣ်လၢလၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ် (KPSN) အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆှၢန့ၣ် (၈) ထံၣ်လၢ (JICA) အဂီၢ် ဖဲအတီၢ် ခိၣ်ရိၣ်မဲၤပုၤယပၣ်ထံၣ်ဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်လၢခိၣ်ယၢတၢ်အိၣ်ဝးတရံးအတၢ်အိၣ်သး လၢအိၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကမၤတၢ်ဆၢ တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ် (JICA) အတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဒုး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒ်ဘၣ်သလၣ် ဆူတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး လၢအအိၣ်ဒီးအ ခိပညီအလၢအပျဲၤ ဒီးလၢအယုၣ်ကၢကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အရူၤဒိၣ်လၢပတီၢ်သ့ၣ်ပၣ်သးအီၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဟးဆဲးဝဲဒၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဒိတၢ် မ့တမ့ၢ် မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်, တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအကဲထီၣ်အသးသ့ၣ်နီၢ် လၢဟီၣ်ကဝီၤအံၤပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်တခါအသိး, ပၤစဲးစဲးကတိၤဂ့ၢ်လိၣ်လၢတၢ်ကပတုၣ်ဆိဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤလၢ အဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တစိၢ်တလီၢ် လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ တုၤတၢ်မၤန့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤလၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အလၢ အပျဲၤန့ၢ်တစ့, တၢ်အုၣ်ကီၤလၢဒိၣ်မိၣ်ကရူၣ်စံၣ်အိၣ်ထီၣ်, ဒီးဖဲးဒဲးရၢၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ် ဖဲတၢ်မၤစ့ၤလီၤလီၢ်ခါၣ်သးပဒိၣ်တၢ် ဖိၣ်ပျံၤတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤန့ၢ်ဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ဆၢကတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တုၤအိၣ်မးဒီး လီၢ်ကဝီၤကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိၣ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိး လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တီၢ်ကျဲၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပၤစဲးစဲး ကတိၤဒီးဂ့ၢ်လိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢ တၢ်ကပတုၣ်ကွံၣ်ဆိကရၢဟ့ၣ်စ့မၤန့ၢ်ဆိၣ်ခံတၢ်မၤကွၢ်ဆိတၢ်တီၢ်ကျဲၤတၢ်မၤကျိၤကျဲၤ လၢ အဖဲအိၣ်ထီၣ် တုၤတၢ်ပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်တၢ်ပီၣ်ကူၣ်လိၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအခိပညီအလၢအပျဲၤဒီး ပိၣ်မုၢ်ပိၣ် မၤ, ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ, ဒီးပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. (ကွၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆှၢန့ၣ်နီၣ်ဂံၢ် - ၈).^{၂၀}

²⁰ When referring to consultation we refer JICA to the Shift Project’s “Conducting Meaningful Stakeholder Consultation in Myanmar”.

၂၆ ။ ကညီတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ပျၢၣ်ဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပၣ်ထံၣ်နီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

အဖို့ - ဖ်ဟီဒ်ခိန်ဒီဘွန်ဘီမုာ်စာဖိုင်ကရုအတတ်ဘျာဘန်ယး မုာ်ကျိဝဲကွတ်တတ်ဖံးတတ်မးဒီးပုဂ္ဂိုလ်ခွဲးယန်နဲနဲဖျါဝဲအသိး တချူးတတ်မးဒ်လံာ်ယံးယန်အခါ တတ်ယိထံသ့ညါဝဲဒ် မုာ်ကျိဝဲကွတ်တတ်ဖံးတတ်မးလုအကနုာ်လီပပ်ယုာ်လုတတ် တိာ်ကျဲအပူတဖုာ်အဂ္ဂါအကျိန့န့ လိာ်ဝဲဒ်လုတတ်ကဘန်မးအိန့န့လီ။^{၂၃} ပုမးသကိးတတ်လုတတ်တိာ်ကျဲအပူတ ဖုာ်စုာ်ကိး ကဘန်မးတတ်ဆဲးလီစုမုာ်ကျိဒီးအာ်လီလု ကဟ်ကဲဒီးလုပိာ်မးထွဲဝဲဒ် ဟီဒ်ခိန်ဘီမုာ်အတတ်ဘျာလု အိန်ဒီးအတိပတိာ်လုအဘန်ထွဲဒီးအတတ်ဖံးတတ်မးန့န့လီ။

၅.၃ တတ်ယိထံသ့ညါဝဲဒ်ထံနီဖးခိန်ယုန့ဆာ်အတတ်ဘန်ဒီဘန်ထံး ^{၂၄}

(JICA) ကဘန်မးဝဲဒ်တတ်ယိထံသ့ညါဝဲဒ်ထံနီဖးခိန်ယုန့ဆာ်အတတ်ဘန်ဒီဘန်ထံး လုဘန်တတ်ရဲနဲကျဲဟ်လီ အိလီတတ်လီဆဲး, ဒီးတတ်ရဲနဲတတ်ကျဲလုအကမးစုာ်လီခိန်ယုန့ဆာ်အတတ်ဘန်ဒီဘန်ထံးတဖုာ် တတ်ကဘန်ရဲနဲ ကျဲအိဒီးဟ်ဖိုင်မးသကိးအိလုအတတ်ဖံးတတ်မးဒီးတခါအတတ်ရဲနဲတတ်ကျဲတဖုာ်အပူန့န့လီ။ လုအတတ်တိာ်ကျဲဒီ တခါအတတ်ရဲနဲတတ်ကျဲခိန်သ့ညါအပူ တတ်ရဲနဲတတ်ကျဲလုအိပညီထီဝဲဒ်လုတတ်ကဆိတလဲကွတ်ဟီဒ်ခိန်မဲာ်ဖံးခိန် တတ်အိန်သးတဖုာ်, အဖို့ - တတ်ဆိတလဲဒုးကဲထီဝဲထံကျိဖးဒိန်တဖုာ်ဆူနိန်ဖုာ်ဒိန်, သ့ညါပုာ်ဖးဒိန်တဖုာ်ဆူရီဘန် ကျိးဖးလဲာ်, ဒီးကမုာ်ဝဲတတ်တိာ်ကျဲလုအလီဘီလီမုာ်တဖုာ်လီ။ (JICA) အတတ်မးရဲနဲကျဲတဖုာ်အပူန့န့ ထံတမာ် ဖးဒိန်ဒီးဂံာ်ခိန်ထံးတတ်သ့ညါထီဝဲဘီထီဝဲတတ်တိာ်ကျဲဖးဒိန် လုအကဘန်တတ်မးအိလုကိာ်ပယီမုာ်ထီဝဲကလံထံးတ ဖုာ် ပပ်ယုာ်ပပ်ဂီဝဲဒ်လီအဂ္ဂါန့န့ (JICA) ကဘန်ပျဲပုအါဂုသ့ညါနုာ်ဟ်ဝဲဒ်လီ။ လုတတ်ဂုာ်ဒ်အံအယိ တတ် ယိထံသ့ညါဝဲဒ်ထံနီဖးခိန်ယုန့ဆာ်အတတ်ဘန်ဒီဘန်ထံးလုလုပျဲပျဲန့န့ တတ်ကဘန်မးအိသပုာ်တတ်န့န့လီ။

၅.၄ ခံဒီယာ်ပတတ်ကုာ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိးဒီးတတ်ဟံးန့တတ်ဟ်သး

(JICA) ကဘန်မးဂုထီဝဲအတတ်ကုာ်လိာ်တၢ်ပိာ်သကိးတတ်မးကျိကျဲ ဒ်သိးအဂံာ်ကဆုာ်ထီဝဲဒီးအိပညီကအိန်လု လုပျဲပျဲအဂီန့န့လီ။ လု (JICA) တတ်ဟ်သးအလံာ်ကုလုအထူးထီဝဲဝဲလုမာ်ရှး၂၀ သီ, ၂၀၁၄ နံနဲအနုာ် ဟ် ဖျါဝဲဒ်လု “တတ်မးဆုာ်ထီဝဲတတ်သိာ်တတ်သီမိာ်ပုာ်တဖုာ်လုတတ်မးကဲထီဝဲလိာ်ထီဝဲတတ်တိာ်ကျဲအဂီ” ^{၂၅} န့န့လီ။ တတ် သိာ်တတ်သီခိန်သ့ညါတဖုာ်အံလိာ်ဘန်ဝဲဒ် “ကရုာ်ကရုလုအဘန်ထွဲမးယုာ်သကိးတတ် (stakeholders) တဖုာ်က ဘန်ဟ့ထီဝဲအတတ်ဘန်သး ဒ်ပုအါဂုတတ်ဘန်သး” ဒီး “ပပ်ယုာ်မးသကိးတတ်တဖုာ်” လုတတ်ဒုးအိန်ထီဝဲဟီဒ် ကဝိတတ်ဂုထီဝဲပသီထီဝဲတတ်ရဲနဲတတ်ကျဲအခါန့န့လီ။ ဘန်ဆုာ်သနုာ်ကု ဒ်ပဟ်ဖျါတၢ်အသိး (JICA) ဒုးအိန်ထီဝဲတတ်ဖံး တတ်မးရဲနဲကျဲတခါ လုတတ်အိန်ဒီးကညီဂံာ်ခိန်ထံးပုတတတ်ကရုကရိတဖုာ်အတတ်ပပ်ယုာ်မးသကိးတတ်ဘန်န့န့လီ။ ဂံာ်ခိန်ထံးတတ်ကရုကရိသ့ညါတဖုာ်အံ ဟ့မးစာဝဲပုဂ္ဂိုလ် ဒီးတတ်ကမးဂုထီဝဲတတ်လုအဘန်ထွဲဒီးပုဂ္ဂိုလ်တတ်ဂုထီဝဲပ

²³ United Nations Human Rights Office of the High Commissioner: www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
²⁴ World Bank: Strategic Environmental Assessment
²⁵ The principles are outlined in Appendix 3.

သီထိုင်တင်ဆိုင်ထွဲမစာလောအဟိန်ကဝီတဖန်အပူ လာတအိန်ဒီးတင်သဘိန်သဘုန်တဖန်ဘန်နုန်လီ။ ပှသ့တဖန်အံ၊ မှ်ပှသ့တဖန်လာအရဒိုင် ဒီဖျီအဝဲသ့တင်ဒီးတင်သ့တင်ဘန် ဒ်သိးကမဂုဒိုင်ထိုင်တင်ရဲတင်ကျဲတဖန် ဒီးမသကိးတင်ဒ်ပှမသကိးတင်တဖုအသိးနုန်လီ။ တင်ဂုထိုင်ပသီထိုင်တင်ရဲတင်ကျဲတမံလင်လင် လာတင်တင်ဟ်အီလောကမဒိုင်ထိုင်ထိုင်ပှဟိန်ကဝီဖိတဖန် အတင်အိန်မူတီပတီအံကထိုင်လိုင်ထိုင်အသးသ့ဝဲ ဖဲတင်မသကိးယုတင်ဒီးဂံဒိုင်ထံးပှတတတင်ကရကရိတဖန်အိန်ဝဲအခါမးနုန်လီ။ တင်ကုန်လိုင်တင်ပိန်သကိးတင်မကျဲကျဲတမံဂုတမံဂု လာတင်ကမအီလောခါဆုမဲညါတဖန် ကြးလာတင်မလီတင်ပှတတတင်ကရကရိတဖန်အတင်ပုယုတင်မသကိးတင်လာအလာအပှ၊ လာအပုယုတင်ဒီးတင်ဟ့တင်ဂုတင်ကျဲလောပှပှဒီးတင်ဆဲးကျိးပီးလီတဖန်လာအကမညီထိုင်တင် ဒ်သိးတင်ကနဟ်၊ တင်ပိန်ဝဲသကိးတင် ဒီးဂုလိုင်တင်အဂီနုန်လီ။ ဒ်သိးဒီးတင်ကဟ့တင်ဂံဟ့တင်ဘါဟ့တင်သဆဲထိုင်ပှတတတဖန်အတင်ပုယုတင်မသကိးတင်လာတင်ကုန်လိုင်တင်ပိန်တင်မကျဲကျဲအပူအဂီ ဂံဒိုင်ထံးပှတတတင်ကရကရိတဖန် ကြးပုယုတင်ဝဲတင်ကဟ်လီဝဲ တင်ကုန်လိုင်တင်ပိန်သကိးတင်မကျဲကျဲတင်အိန်ဖိုင်အတင်သိုင်တင်သီမိပှတဖန်အခါ၊ တင်ဟ်လီတင်ကုန်လိုင်တင်ပိန်သကိးတင်အကွာအဂီတဖန်အခါ၊ တင်ကမအီလောတင်လီတင်ကျဲဖဲလဲအဂု၊ မှ်နုမုဒ်သီဖဲလဲ၊ အခါဖဲလဲဒီးမတတဖန်လာကဘန်ပုယုတင်မသကိးတင်လဲအဂုနုန်လီ။^{၂၆}

တင်ကုန်လိုင်တင်ပိန်သကိးတင်မကျဲကျဲ ကဘန်ပုယုတင်ဟ်ပနီဒီးပုယုပတီမုဖိကရ (ဂံဒိုင်ထံးကမျာ်ကရ) သ့တဖန်အတင်ဟ့တင်ကျဲကျဲဒီးအဖိလဲစံသနုသ့တဖန်နုန်လီ။ (KPSN) သးအိန်မသကိးတင်ဒီး (JICA) ဘူးဘူးတင်တင် လာတင်ဒုးအိန်ထိုင်တင်ဖဲတင်မအကျဲအကျဲအဂီနုန်လီ။ ပမစာ (JICA) လာတင်ဒုးအိန်ထိုင်တင်မအကျဲအကျဲ ဒီးမဖျါထိုင်နုကရကရလောအဘန်ထွဲမယုတင်သကိးတင် (stakeholders) တဖန်ဒီး ပှလာအမသကိးတင်လာအကါဒိုင်တဖန်သ့ဝဲဒန်နုန်လီ။ တင်မကျဲကျဲဒ်အံ ကမုကျဲမစာတခါ လာတင်ဟ့တင်သ့တင်ညါနုဟ်ဒီး ဒုးသ့ထိုင်ဘန်ထိုင်လီကဝီကမျာ်သ့တဖန်၊ ဒီးမုစုကိးတင်မဆုထိုင်ကုထံဖိကီဖိပှတတတဖန် (ဂံဒိုင်ထံးကမျာ်) လာကီပယီပူစုကိးနုန်လီ။ ထဲဒန်ကျဲတဘိအံဇိနုန် မှ်တင်လာအတီစာမစာတင်ဖးဒိုင်တခါလခါဆုညါပပှတတအဂီနုန်လီ။ တင်ကုန်လိုင်တင်ပိန်သကိးတင်မကျဲကျဲအံ တကြးလာအပုယုတင်ထဲတင်ခါစးတင်တခါဇိဘန်။ တင်ခါစးနုနုကဘန်ပုယုတင်ဒီးတင်ခွဲဂုယာ်ဘန်တဖန် လာတင်ကဟ့ထိုင်တင်ဟ်ထံနီဖးဒီးတင်သံကွာ်သံဒီးတဖန်၊ လာနုနုအမဲညါကဘန်အိန်စုကိးဒီးကမျာ်တင်စံညီဒိကနုတင် (Public Hearings) ဒီးတင်မတင်ကတီဂုလိုင်သဘျ (Open Debate) တဖန် လာအဘန်တင်တီခိုင်ရီမဲအီလောပှလာအအိန်ဒီးတင်သ့တင်ဘန်တဖန် ကမစာပှလာအပုယုတင်မသကိးတင်တဖန် ဒ်သိးကနဟ်အါထိုင်တင်ဒီးဟ်ဖျါထိုင်တင်ဂုတင်ကျဲတဖန်လာပှတတတဖန်ကကွာ်ထံဆိကမိန်ဝဲအဂီနုန်လီ။

²⁶ Again, please see Shift Project.

၅.၅ ချစ်စားကရင်

ဖဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ချစ်စားကရင်လၢကတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲရဲၣ်ကျဲၤ ခံခီယၢ်ပၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဟံးသး, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်မၤဖျါထီၣ်တၢ်အမိၢ်လံၤမိၢ်ပျၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် (JICA) ကြးမၤသကိးတၢ်ဒီး (KPSN) န့ၣ်လီၤ. ကရင်အံၤအပူၤ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ကလုာ်ဖျါပျၢ်ဖိၣ်စုကဝဲၤအကရင်တဖၣ်, ကလုာ်ဖျါထံၣ်ကီၢ်သဲးတၢ်ကရၢကရိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ကရင်ကရၢသဘျၢ်ချစ်စားတဖၣ်ဒီး (KPSN) ကဘၣ်ပၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ကရင်တဖၣ်အံၤတကြးဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါထဲဒၣ်လၢပဒိၣ်အဂီၢ်ဒီးဘၣ်, ကဘၣ်သ့ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါလၢကမၤဖျါအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ကရင်တဖၣ်အံၤကဘၣ်မၤတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပိၣ်သကိးဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟံးလီၤတၢ်ဟံးပနီၣ်အနီၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အတၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်အဂီၢ် ဒ်သိးတၢ်ကမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်အံၤ လဲၤဝဲဒၣ်ဆူတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အကျဲ, ဒီးဘၣ်ခံကွၢ်စီၤကွၢ်အီၤလၢ ပျၢ်ဝဲဒီးမုာ်ကျိၤဝဲကွၢ်အနီၣ်ထီၣ်တဖၣ် (socio-economic indicators) အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကရင်အံၤန့ၣ် ကကဲထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ (JICA) အတၢ်တိာ်တၢ်မုာ်လၢတခါလၢအမ့ၢ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်န့ၣ်လၢကရင်အါဖုအကျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၅.၆ တၢ်ဘိးဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလၢပျဲၤပျဲၤ

(JICA) ကြးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ်အကွၢ်အဂီၢ်တခါ လၢအကဘိးဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ် (JICA) အတၢ်ယုာ်သ့ၣ်ညါ, မၤတၢ်အၢၣ်လီၤဒီးပျၢ်က ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢအကမၤဘၣ်ဒိကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤ (မ့တမ့ၢ်) ကဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢကီၢ်ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံၤထံးဟီၣ်ကဝီၤအပူၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ တၢ်ကဘၣ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအီၤလၢ ကျိၣ်လၢကညီဒီးတလၢကမၤဖျါတဖၣ် နၢ်ပၢ်ဝဲကသ့ကညီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၅.၇ လီၢ်ကဝီၤတၢ်ပၣ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်

(JICA) ကဘၣ်အုၣ်ကီၤပျီဖျါဖျါလၢ တၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်မၤလၢလၢ လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအံၤ ကဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံးဖျါထီၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပျၢ်တဝါတၢ်ကရၢကရိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအခီပညီအိၣ်လၢလၢပျဲၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤကမၤဆူၣ်ထီၣ်ပယီၤဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ်အကံၢ်အစီ ဒီးမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်အိၣ်ကအိၣ်ခိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ (JICA) ဟ့ၣ်ကျိၣ်စ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် ကဘၣ်အၢၣ်လီၤအသးလၢကဒီးလဲဝဲပျၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပျၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖိစံးတၢ်န့ၣ် တဘၣ်မ့ၢ်ပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပဒိၣ်တဖၣ်ယုထၢဟံးဝဲဒီးဟံးလီၤဝဲလၢကမၤတၢ်လၢဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်မၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ်လၢအပတီၢ်ခဲလၢာ်အပူၤအံၤကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟံးပနီၣ်အနီၣ်ထီၣ် (Benchmarks) ဒီးပျၢ်ကညီနီၣ်ဂံၢ်လၢတၢ်ဟံးပနီၣ်အီၤ ခိထၣ် (Quota) ကပၣ်ယုာ်ဆံးအါဖျါဖျါဖျါ ဒ်ပျၢ်တဝါအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်ဟံးဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. ဖဲပျၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖိတဖၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်မၤအကံၢ်အစီလၢကမၤကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်တၢ်တိာ်ကျဲၤအံၤဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်အကျိၤအကျဲ လၢကမၤ

၃၂ ။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ပျၢ်ဘျးစဲကရၢ တၢ်ပၣ်ထံနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

လီတံဝဲတံဟ့ၣ်နီၤလီတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးဒီး တံသ့တံဘၣ်အတံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ် လာပုၤလီၤကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် နီတံအံၣ်လီတံဆာကတီၢ်အတက့ၢ်အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. တံလိၣ်ဘၣ်အံၣ်တမ့ၢ်ထဲလတံကသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤလီၤကဝီၤ ဖိအကံၢ်အစီတံသ့တံဘၣ်ဒီး တံဖဲတံမၤခွဲးယံၣ်တဖၣ်ဇိဘၣ်, တံအံၣ်ကမၤစၢၤစ့ၢ်ကီးလာလီၤကဝီၤတံန့ၣ်ပတံ, လီၤ ကဝီၤတံမၤတံဆာတံဒီး လီၤကဝီၤတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လာဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အပူၤ ထံဂုၤကီၢ်ဂုၤ တံဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်အံၣ် အိၣ်ပျဲလုၢ်ကွံၣ်ဒီးတံအဖိတဖၣ်အမ့ၢ် တံတိၣ်ကျဲၤလၢအတဘၣ်လိၣ်ဖိးဒု (တဘၣ်ဘျီး ဘၣ်ဒါ) တဖၣ်တံမၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်အီၤလၢအအိၣ်ဒီးတံကွံၣ်ကဟံၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံးဒီးအ တံအိၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်အဖျါတံလၢတံဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလၢထးအသိး ဘၣ်ပးဒီးတံကူၣ်လိၣ်တံပိၣ်သကိးတံတဖၣ်ကြးလၢဂံၢ်ခိၣ်ထံး တံကရၢကရိတဖၣ်တီခိၣ်ရိၢ်ခဲအီၤန့ၣ်လီၤ. ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတံကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၣ် ဟ့ၣ်မၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်ဝီဒီး တံကမၤဂုၤ ထီၣ်တံလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီတံဂုၤထီၣ်ပသီတံဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် လၢအဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ်အပူၤ လၢအအိၣ်ဒီးတံ သဘၣ်သဘၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤလိၣ်န့ၣ်ဘၣ်က့ၤဝဲတံသ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံး ဒီးတံအကံၢ်အစီတဖၣ်ခိဖျိ အဝဲသ့ၣ်အ တံဖဲတံမၤအဖိခိၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်ဒဲအတံလဲခိဖျိ ဒ်ပုၤတဝတဂၤအသိးအဖိခိၣ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. တံဂုၤ ထီၣ်ပသီထီၣ်တံရဲၣ်တံကျဲၤတမံၤလၢလၢ လၢတံတိၣ်ဟံၣ်လၢကမၤဂုၤထီၣ်ပုၤလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတံအိၣ်မူတီၤပတီၢ် န့ၣ် ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲကသ့ထဲဒဲဖဲလၢ တံမၤသကိးယုၣ်တံဒီးတံကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

၅.၈ တံအိၣ်သးလၢတံကဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်တံတိၣ်ကျဲၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်

(JICA) ကြးပၣ်ယုၣ်မၤသကိးတံဒီးကညီပုၤပတီၢ်မုၣ်ကရၢတဖၣ်, လၢအပၣ်ယုၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး (KPSN), ပိၣ်မုၣ်ပိၣ် မၤ, ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒီးပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတံကယုထံၣ်န့ၣ်တံတံဖဲတံမၤတံယုထၢအကျဲ လၢတံတိၣ် ကျဲၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တံအံၣ်မ့ၢ်တံအလီၢ်အိၣ်နီၢ်နီၢ်ဒ်သိးဒီး (JICA) ကလူပိၣ်မၤထွဲအတံဘျု လၢတံဒုး လိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အတံတိၣ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတံကဆဲးမၤတံတိၣ်ကျဲၤဆိကသ့အဂီၢ်, တံကဘၣ်မၤန့ၣ်လီၤက ဝီၤကမျါအတံဘၣ်သးအလၢအပျဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤကျၢ်တံၢ်

(KPSN) မုၢ်လၢ်လၢ တၢ်ထံၣ်တၢ်ပၢ်ဖျါလၢထးတဖၣ်အံၤကကဲဘျးဒီးကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢအါန့ၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဘီမုၢ်တၢ်မၤစၢ, ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အတၢ်တိၤစၢမၤစၢတဖၣ်မုၢ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢအကြးအဘၣ်ဒီးပပုၤတဝၢန့ၣ်ပသးဒုဒီအလီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. တၢ်တိၤစၢမၤစၢလၢအဂ့ၤ အိၣ်ဒီးအလုၢ်အပူၤန့ၣ် ဟဲစိၣ်န့ၣ်တၢ်ဒိဘၣ်လၢအဂ့ၤ, မ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်လၢတၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲအဂီၢ် လၢအဘၣ်တၢ်မၤတ့ၢ်အိၣ်လၢ လီၢ်ကဝီၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢအသ့ၣ်ညါလီၢ်ကဝီၤဖိတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်တိၤစၢမၤစၢ လၢကမၤစၢဒီးသ့ၣ်ထီၣ်န့ၢ်ပပုၤတဝၢအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢပမၤအိၣ်သ့မၤအိၣ်န့ၢ် ဒ်ပုၤတကလုၢ်အသိး, လၢပကစံၣ်ညီၣ်တီၢ်နံပတၢ်အိၣ်မူဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘီနီၢ်နီၢ်လၢ, ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, ဝဲ (JICA) မ့ၢ်ဒုးလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ ဒ်အဆီလီၤဟံလီၤဝဲအသိးဒီး ကမၤဘၣ်ဒိတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အတၢ်အါၣ်လီၤအတၢ်မုၢ်လၢ်, ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢပုၤတဝၢတၢ်အိၣ်မူကံၢ်စိအဂီၢ်, ဒီးတဟ့ၣ်စိဟ့ၣ်ကမီၤ ကံၢ်ခိၣ် ထံးကမ့ၢ်ကရူၢ်ကရၢလၢအဟူးဂဲၤတ့ၢ်လံတၢ်တဖၣ် ကန့ၢ်စံးကတိၤဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်အကျိၤအကျဲအဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအသးခဲလၢ်အံၤအိၣ်ထီၣ်ဝဲထံကီၢ်တၢ်ဆီတလဲတဘၣ်လိၣ်ဖိးဒုဒီးဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢတၢ်ပၢ်ဖျါတ့ၢ်အိၣ်လၢအဖီခိၣ်, ဘၣ်ထွဲဒီး (JICA) အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲတဖၣ် ပနၢ်လၢအကဲထီၣ်သးဆိ ဒီးလၢခံကတၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်လၢအယုၢ်ကၢန့ၣ်လီၤ.

ပမုၢ်လၢ်လၢ, ဒီဖျိလၢပပၢ်ဖျါထီၣ်ပတၢ်တူၢ်ခိၣ်ဟံးသးပျီပျီဖျါဖျါ ဒီးဟံဖျါထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးအယိ, ပတြီဆၢဒီသအတၢ်တိၢ်ကျဲတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးစူးကါတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးဟံးန့ၢ် (JICA) တၢ်သ့တၢ်ဘၣ် လၢတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢပပုၤတဝၢ ဝဲတၢ်လဲလိၢ်အဆၢကတီၢ် လၢခါဆူညါတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမုၢ်လၢ်စ့ၢ်ကီးလၢ ဒီဖျိ (JICA) မၤသကိးတၢ်ဒီးကညီတဝၢအယိ, ကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢ လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အဒိအတဲာ် လၢတၢ်ဟံလီၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ကံၢ်ဂုၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဒိၣ်အပူၤ ဒီးတၢ်သ့အိၣ်ကသ့လၢတၢ်လီၢ်အဂ့ၤအဂၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. ပသ့ၣ်ညါဘၣ်လၢပတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်, တၢ်မ့ၢ်ဟံးန့ၢ်သ့အိၣ်ဒီးကမၤယၢထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်, ဘၣ်ဆၣ် ပနၢ်လၢ တၢ်အစၢလၢဟဲကဲထီၣ်အသးတဖၣ်ကမ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤတၢ်, ဒီးတၢ်အစၢလၢအကၢအခိးန့ၣ်လီၤ.

၃၄ ။ ကညီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်ဟ့ၣ်ဘျးစဲကရၢ
တၢ်ပၢ်ထံးနီၤဖး JICA တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အဂီၢ်

လံာ်ဘျးစဲ ၂

၂၀၁၃ နံာ် KPSN (KCBPSN) တာ်အိာ်ဖျိာ်တဲသကိးဘာ်ထွဲ တာ်ပဲာ်ထံနီုဖးတာ်ဘာ်ဂံာ်ဂုာ်အစာ

ကညီတာ်အိာ်ထွဲမာ်စာ်မုာ်တဲာ်ခုာ်ပုာ်ဘျးစဲကရ၊ မာ်တဲာ်ကူာ်လိာ်တဲာ်ပီာ်သကိးဘာ်ထွဲ တာ်ပဲာ်ထံနီုဖးတာ်ဘာ်ဂံာ်ဂုာ် ဖဲလါအီ ကူာ် ၂၈ သီ တုာ်လါလါစးပထုဘာ် ၁ သီ ၂၀၁၃ နံာ် ဝုာ်ကံာ်မဲ၊ ကီာ်ကူာ်တဲာ်န့ာ်လါ၊ တာ်သိာ်လိတဘျီအံ၊ ဘာ်တဲာ်ရဲာ်ကျဲအီလါ (KPSN) ဒီးပုာ်လါအဖဲထီာ်တဲာ်မာ်လိတဖာ်မုာ်ဝဲဒဲာ် (KPSN) ကရ၊ဘျးစဲအခါစး လါအအိာ်လါကီာ်ကူာ်တဲာ်-ကီာ်ပယီကီာ် ဆါဒီးကီာ်ပယီအပူန့ာ်လါ၊ တာ်သိာ်လိတဘျီအံအတဲာ်ပညိာ်မုာ်ဒဲသိးတာ်ကဒုးန့ာ်ဖျါထီာ်ဒီးဒုးအိာ်ထီာ်တဲာ်နာ်ပာ်လိာ်သးလါတာ် ကရ၊ကရီအကါဒိာ်ဒီးပုာ်ဟံးစုန့ာ်ကျဲတာ်အကါဒိာ်အဘာ်စာ၊ ဘာ်ထွဲဒီးတာ်ဘာ်ဂံာ်ဂုာ်လါကညီကီာ်စဲာ်အပူန့ာ်လါ။

ပုာ်ထီာ်တဲာ်မာ်လိတဖာ်ဒုးန့ာ်ဖျါထီာ် တာ်သဘံာ်သဘုာ်အတဲာ်ဂုာ်ကီာ်အါမံ၊ လါအအိာ်ထီာ်လါကညီဖိအဟိာ်ကဝါအပူ လါအပူ ကွံာ်အနံာ်လါအဆဲာ်တဖာ်လါကီာ်ပယီအပူန့ာ်လါ။ ဖဲတာ်တဲသကိးတာ်ဂုာ်တာ်ကျဲဝဲအလီာ်ခဲအဝဲသ့ာ်ပာ်ဖျါထီာ်တဲာ်ဂုာ်ကီာ်ခိာ်သ့ာ် ယုထံာ်ဒီးမုာ်ဝဲတာ်သဘံာ်သဘုာ်အကါဒိာ်ခိာ်သ့ာ်လါဟိာ်ကဝါအပူန့ာ်လါ။

- ၁. ကီာ်ပယီပုာ်တဲာ်ဆုာ်ဖိလါအကွာ်တလီဒီးတာ်အဲာ်န့ာ်တဲာ်တဖာ်အလုာ်လံာ်ထုသန့
- ၂. သုးမိစိရီဒီးတာ်ဟံးန့ာ်ထံရုာ်ကီာ်သးအတဲာ်ဒိာ်စိလါပဒိာ်ဟ့ာ်ဟံာ်ဂံာ်ဟ့ာ်ဘါဝဲ
- ၃. သုတဲာ်စုကဝဲလါတာ်ခိာ်ဆါအါကီာ် လါတာ်မန့ာ်ဘာ်နီာ်ကစါတာ်ပလါသးဒီးပုာ်ဂုာ်ဝိခွဲးယာ်အါကီာ်
- ၄. အိာ်တုာ်အိာ်ကလီန့ာ်ဆါတာ်အိာ်ယါဒီးတပာ်ကဲတာ်န့ာ်ပဒီးသုဟိာ်ခိာ်ကပံာ်ခွဲးယာ်ဘာ်.
- ၅. တာ်ဟ့ာ်သါလါတာ်န့ာ်န့ာ်တသ့
- ၆. ဂဲလိာ်လါကန့ာ်ဘာ်တဲာ်စိကမိအါကီာ်ဒီးမာ်လီဖးကလုာ်ဖျိာ်ဖိာ်စုကဝဲ၊

လံာ်ဘျးစဲ ၃.

တာ်မာ်ဆဲာ်ထီာ်တာ်သိာ်တာ်သီမိာ်ပုာ်လါ တာ်ကဒုးလိာ်ထီာ်ဖးထီာ်တာ်တိာ်ကျဲအါကီာ်

(အကူာ် ၅. JICA တာ်ပာ်သးအလံာ်ပာ်ဖျါ, လါမာ်ရှးအသီ ၂၀, ၂၀၁၄)

လါတာ်ပာ်လီတာ်ရဲာ်တာ်ကျဲဒီးဒုးအိာ်ထီာ်တာ်မာ်အမိာ်လံာ်ပုာ်လါတာ်တိာ်ကျဲလီလါဆီဆီအါကီာ် ပာ်လီတာ်သိာ်တာ်သီလါဒဲလါ လာ်အသိးလီ။

- ၁. တာ်န့ာ်လီပာ်ဖျိာ်မာ်သကိးတာ်ဒီးကီာ်ပုာ်တဲာ်ဂုာ်ထီာ်ပသီထီာ်တာ်မာ်ရဲာ်ကျဲလါကီာ်ပယီမုာ်ထီာ်ကလံာ်ထံးန့ာ်ကဘာ်တာ်ကတဲာ် ကတီအီခီဖျိ (JICA) တာ်တိာ်ကျဲကရ၊ဒီး အပုာ်မာ်သကိးလါကညီကီာ်စဲာ်ဒီးတလါကီာ်စဲာ်အပူ လါကမာ်သကိးစုလီယုာ် တာ်မာ်ဒီးလီာ်ကဝါကရုာ်ကရ၊ပုာ်ဘာ်မုာ်ဘာ်ဒါယုာ်ဒီးကလုာ်ဖျိာ်ဖိကရ၊ ဟိာ်ကဝါတာ်ပာ်တဲာ်ဆုာ်ဒီးပုာ်လါအအိာ်ဆိးလါဟိာ် ကဝါတဖာ်အပူန့ာ်လါ။
- ၂. တာ်မာ်ကွာ်ဆိတာ်တိာ်ကျဲတဖာ် မုတမုာ် လါလီာ်ကဝါကရုာ်ကရ၊ပုာ်ဘာ်မုာ်ဘာ်ဒါလါအမာ်သကိးတာ်, ကလုာ်ဖျိာ်ဖိ ယုာ်ဒီး လီာ်ကဝါဖိလါအိာ်ဆိးလါဟိာ်ကဝါအပူတဖာ်အတဲာ်ဘာ်သးန့ာ်တာ်တမာ်အီဘာ်.
- ၃. တာ်မာ်ကွာ်ဆိတာ်တိာ်ကျဲတမံလါလံာ်ပကရဲာ်ကျဲပာ်လါ, ခီဖျိန့ာ်လီပာ်ဖျိာ်မာ်သကိးတာ်, လါတာ်န့ာ်အယိ တာ်တိာ်ကျဲက ထံာ်သ့ာ်ညါဘာ်ပုာ်လါအကြားဒီးန့ာ်ဘာ်တာ်တိစာ်မာ်စာ်လါဘာ်တာ်ရဲာ်ကျဲပာ်အီတဖာ်အတဲာ်မိာ်န့ာ်သးလီန့ာ်လါ။
- ၄. တာ်တိာ်ကျဲအဒိာ်တဖာ် မုတမုာ်ဘာ်လါလီာ်ကဝါကရုာ်ကရ၊ပုာ်ဘာ်မုာ်ဘာ်ဒါခဲလါာ်အုာ်ကီအသးဒီးဟ့ာ် အခွဲးဘာ် န့ာ်တာ် တဘာ်ဘျီထီာ်အီဘာ်.

၃၆ ။ ကညီတာ်အိာ်ထွဲမာ်စာ်မုာ်တဲာ်ခုာ်ပုာ်ဘျးစဲကရ၊ တာ်ပဲာ်ထံနီုဖး JICA တာ်မာ်ရဲာ်ကျဲ လါတာ်ဂုာ်ထီာ်ပသီထီာ်အါကီာ်

